100 DE PERSONALITĂȚI

Oameni care au schimbat destinul lumii

Apariție săptămânală
5,99 LEI / 29,99 MDL

45

NICHITA HRUȘCIOV

DeAGOSTINI

100 DE PERSONALITĂȚI
Oameni care au schimbat destinul lumii

Nichita Hrușciov

Numărul 45

EDIȚIE SĂPTĂMÂNALĂ

EDITURA: De AGOSTINI HELLAS SRL

EDITOR: Petros Kapnistos

MANAGER ECONOMIC: Fotis Fotiou

MANAGER DE REDACȚIE ȘI PRODUCȚIE: Virginia Koutroubas

ADRESĂ: Vuliagmenis 44-46, 166 73 Atena

MARKETING MANAGER: Michalis Koutsoukos

PRODUCT MANAGER: Nasita Kortesa

COORDONATOR DE PRODUCȚIE: Carolina Poulidou

MANAGER DISTRIBUȚIE: Evi Boza

MANAGER LOGISTICĂ ȘI OPERAȚII: Dimitris Pasakalidis

COORDONATOR LOGISTICĂ ȘI OPERAȚII: Antonis Lioumis

ADAPTARE PENTRU LIMBA ROMÂNĂ: Fast Translate, Best Communication Media SRL

DTP: RAY

TIPĂRIRE ȘI LEGARE: NIKI EKDOTIKI S.A.

DIRECTOR DE PRODUCȚIE TIPOGRAFIE: STELIOS KRITSOTAKIS

IMPORTATOR: Media Service Zawada S.R.L.

Country Manager: Mariana Mihălțan

Marketing Manager: Adina Bojică

Redactor: Gabriela Muntean

Distribution Manager: Dan Iordache

ADRESA: str. Louis Pasteur nr. 38, et.1, ap.5, sector 5, București, România

DISTRIBUITOR: Hiparion S.A.

ISSN: 1791-0765

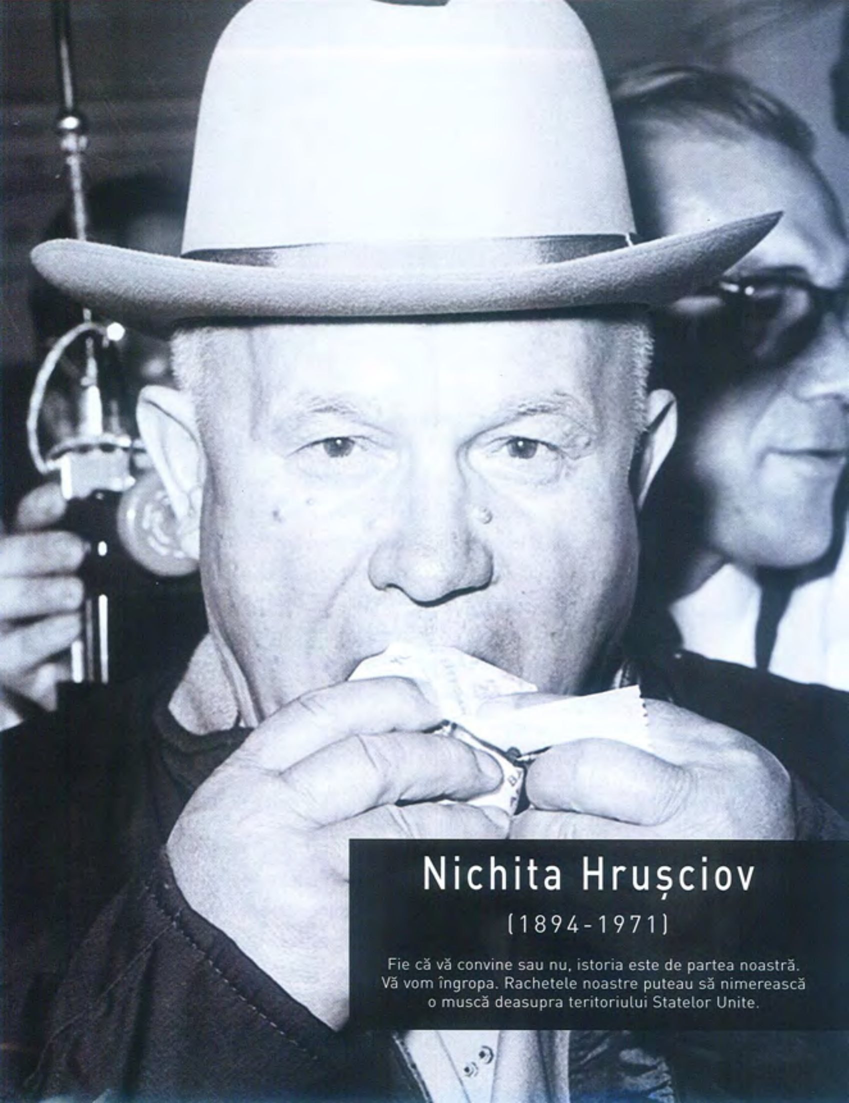
Fotografii: Uniphoto Press, Corbis Japan, De Agostini Picture Library, Mediafax/Associated Press

Prețul numerelor

Prețul primului număr: 2,99 LEI/14,50 MDL

Prețul celui de-al doilea număr și al tuturor celorlalte numere: 5,99 LEI/29,99 MDL

Nichita Hrușciov

(1894-1971)

Fie că vă convine sau nu, istoria este de partea noastră. Vă vom îngropa. Rachetele noastre puteau să nimerească o muscă deasupra teritoriului Statelor Unite.

Nichita Hrușciov

Ce fel de viață a trăit Nichita Hruşciov?

PROLOG

ÎN PERIOADA CELUI DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL au fost sacrificate milioane de vieți omenești pe altarul zeului Marte. După încheierea acestei conflagrații teribile, scena politică mondială a fost divizată între cele două superputeri, SUA și URSS, care au menținut un echilibru fragil al supremației printr-o confruntare tacită, la limita conflictului deschis, cunoscută sub numele de Războiul Rece. Disputa dintre cele două mari puteri se va intensifica și națiunile lumii, neavând puterea să stăvilească escaladarea conflictului, vor ajunge să îmbrățișeze o viziune sumbră și fără speranță pentru perspectivele de viitor ale umanității. Aparent, cele două superputeri nu vor întreprinde nimic altceva decât să perpetueze un conflict în dauna păcii și stabilității mondiale.

Totuși, după câțiva ani de la moartea lui Stalin, marele dictator al Uniunii Sovietice, în mod cu totul neașteptat, un personaj cu multe nemulțumiri acumulate în legătură cu situația politică internațională s-a ridicat din rândurile partidului comunist: Nichita Hrușciov.

Cu toate că a sprijinit cauza unui tip de concurență de natură pașnică între cele două superputeri ale lumii, tot acest personaj politic a fost cel care a plănuit instalarea bazelor de rachete nucleare sovietice în Cuba (îndreptate spre teritoriul Statelor Unite), fapt ce i-a determinat pe mulți să-și piardă speranța și a menținut teama că sfârșitul civilizației noastre, așa cum o cunoaștem, ar putea fi aproape.

Așadar, ce fel de viață a trăit Nichita Hrușciov?

TABEL CRONOLOGIC

1613	Dinastia Romanov urcă pe tronul Rusiei
1894	Se naște Hrușciov
1914	Izbucnește Primul Război Mondial
1915	Hrușciov se căsătorește
1917	Revoluția din Februarie / Revoluția din Octombrie (etape ale Marii Revoluții Ruse)
1918	Hrușciov devine membru al Partidului Bolșevic Războiul Civil Rus se apropie de sfârșit
1922	Înființarea Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice (URSS)
1924	Hrușciov se recăsătorește Moartea lui Vladimir Ilici Lenin
1925	Hrușciov îl întâlnește pe Stalin
1928	Lansarea primului Plan Cincinal
1929	Hrușciov se înscrie la Academia Industrială din Moscova
1935	Începe Marea Epurare
1938	Hrușciov devine prim-secretar al Comitetului Central al Partidului Comunist din Ucraina
1939	Izbucnește cel de-al Doilea Război Mondial Se semnează Pactul Mutual de Neagresiune între Germania și Uniunea Sovietică (Pactul Ribbentrop-Molotov)
1941	Stalin devine președinte al Consiliului Comisarilor Poporului Izbucnește războiul între Germania și Uniunea Sovietică (Marele Război pentru Apărarea Patriei - în istoriografia sovietică)
1948	Uniunea Sovietică dezvoltă bomba atomică
1949	Înființarea NATO (Alianța Tratatului Atlanticului de Nord)
1952	Testarea cu succes a primei bombe cu hidrogen de către Statele Unite ale Americii
1953	Stalin moare Hrușciov devine secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice
1955	La Varșovia se semnează Tratatul de Prietenie, Cooperare și Asistență Mutuală (cunoscut ca Pactul de la Varșovia)
1956	Hrușciov se lansează în marile lui critici la adresa lui Stalin în discursul secret ținut în fața congresului PCUS: Despre cultul personalității și consecințele sale Se declanșează Revoluția din Ungaria
1960	Criza avionului de spionaj U2 (incidentul privind doborârea unui avion de recunoaștere american pe teritoriul sovietic)
1961	Uniunea Sovietică reușește să efectueze primul zbor spațial prin cosmonautul Iuri Gagarin.
1962	Criza Rachetelor Cubaneze
1963	Semnarea Tratatului pentru Interzicerea Testelor cu Armament Nuclear în Atmosferă, în Mediul Subacvatic sau în Spațiu (Tratat asupra interzicerii parțiale a testelor cu armament nuclear - The Partial Test Ban Treaty)
1964	Hrușciov este înlăturat de la putere
1970	Publicarea Memoriilor lui Hrușciov
1971	Hrușciov moare la Moscova
1985	Gorbaciov devine secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice
1989	Căderea Zidului Berlinului
1991	Prăbușirea Uniunii Sovietice

Viața unui reformator irascibil

Hrușciov s-a născut într-un mic sat din gubernia Kursk, Kalinovca, în momentul în care cortina începuse să se prăbușească peste vechea Rusie țaristă. În perioada tinereții sale va trăi experiența Marii Revoluții Ruse. Hrușciov își va dedica viața înfăptuirii idealurilor revoluționare, nefiind oprit de nimic în drumul pe care apucase. Acesta nu va deveni o victimă pe scena sângeroasă a intrigilor sovietice și va reuși în cele din urmă să se ridice într-o sferă de putere care-i va conferi autoritatea de a putea contribui la schimbarea destinului omenirii. Ce l-a motivat pe acest om să înfăptuiască ceea ce a înfăptuit?

▲ Nichita Hrușciov se va face cunoscut lumii prin intermediul activității sale ca politician, dar, în ceea ce privește întreaga sa viață, foarte puține informații vor fi făcute cunoscute publicului larg despre universul său particular. Își va dicta amintirile intitulate „Memoriile lui Hrușciov", dar chiar și în acea lucrare retrospectivă va face referiri minore despre viața sa privată.

În mijlocul revoluției

Un băiețel voios și neastâmpărat

PE 17 APRILIE 1894, s-a născut în Rusia țaristă Nichita Sergheevici Hrușciov în satul Kalinovca din gubernia Kursk, în apropiere de granița cu Ucraina. Familia sa provenea din rândul țăranilor cu o stare materială precară; cu toate că stăpâneau un mic teren agricol și o cireadă de vite, acestea nu erau suficiente pentru a întreține această familie și tatăl lui Hrușciov, Serghei, va fi nevoit să meargă să muncească în mine, în bazinele carbonifere Donbass, stabilindu-se în orașul Donețk la o depărtare de câteva sute de kilometri de localitatea natală, Kalinovca. În timp ce Serghei lucra departe, în minele de cărbuni, soția sa și mama lui Nichita, Acsinia se îngrijea de cultivarea terenurilor agricole ale familiei. Micul Nichita va ajuta la creșterea vitelor și va fi preocupat să meargă la pescuit pe râul din apropiere și să instaleze capcane pentru mistreți în pădure. Își va petrece copilăria meșterind la astfel de curse și capcane.

În momentul în care Hrușciov avea doar 10 ani a izbucnit războiul dintre Rusia și Japonia (1904-1905). Poporul Rusiei va fi nevoit să ducă povara cheltuielilor de război, ceea ce va conduce la creșterea nemulțumirilor maselor populare în legătură cu conducerea țaristă. În ziua de 22 ianuarie a anului 1905, se va produce masacrul din Duminica Însângerată, care va produce scânteia care va aprinde Prima Revoluție Rusă (1905), ceea ce va conduce la crearea unui organism legislativ național, dar se va rezuma la un eșec în încercarea de a zgâlțâi opresiunea regimului țarist.

Tensiunile vor continua să se acumuleze în imperiul țarist după Prima Revoluție Rusă, dar aceste aspecte nu vor constitui deocamdată un motiv de preocupare

▲ Nicolae al II-lea, ultimul țar al Rusiei. A fost exilat în Siberia, după ce a fost înlăturat de la putere și ulterior, în data de 16 iulie 1918, a fost executat prin împușcare de către bolșevici împreună cu țarina Alexandra și cei cinci copii ai săi.

sau de îngrijorare pentru copilul Nichita Hrușciov; acesta era izolat de toate aceste evenimente în micul său sat, departe de tumultul unei metropole ca Sankt Petersburg. Micul Nichita își va vinde îndemânarea pe care o deprinsese în păduri și va cheltui aceste mici sume de bani obținute astfel, în cumpărarea de diverse lucruri, printre care și un fluier de jucărie la care va cânta spre încântarea prietenilor săi. A fost un împătimit practicant al tradiționalelor dansuri populare ale cazacilor, iar ca o măsură a acestei pasiuni se spunea despre el că devenise un fel de celebritate locală în sat datorită acestui talent.

În acest chip, Nichita a devenit un tânăr popular în satul său. Totuși, profesorii săi se foloseau frecvent de pedepsele corporale administrate elevilor, iar Hrușciov, în rarele momente când trecea pe la școală, se angaja în bătăi și tot felul de năzbâtii pentru care era cunoscut în afara clasei.

Tânărul negociator

Hrușciov ura școala, dar performanțele sale școlare la orele de matematică nu erau deloc de neglijat. Era genul de persoană care se lăsa absorbit total de un lucru, în momentul în care era interesat de ceea ce făcea. Tânărul Nichita a făcut o adevărată pasiune pentru una dintre profesoarele sale, cu numele de Lidia ce era adânc pătrunsă de ideile revoluționare și care i-a oferit lui Hrușciov câteva pamflete despre filozofia revoluționară. Publicarea acestui tip de pamflete era strict interzisă sub domnia țaristă. Parcurgerea acestor pamflete ideologice va marca începutul educației sale politice. Lidia le-a recoman-

CLIPE PERSONALE

ÎN TIMP CE PESCUIA ÎNTR-O DIMINEAȚĂ

Nichita Hrușciov a iubit întotdeauna pescuitul; a fost o pasiune care l-a marcat toată viața. Chiar și în perioada când a început să lucreze în fabrică, se ducea la pescuit pentru a se relaxa în timpul său liber. Într-o dimineață, s-a urcat la bordul unei canoe care-i aparținea și a vâslit în aval pe râu către un heleșteu aflat în proprietatea unui nobil. Pescuitul era interzis în acele locuri, dar țăranii știau faptul că este cel mai bun loc de pescuit din împrejurimi și că era plin cu cele mai frumoase exemplare de pește. Dacă un țăran ar fi avut voie să pescuiască în acele ape, ar fi putut satisface ușor apetitul gurilor înfometate care-l așteptau acasă. Pasiunea pentru pescuit a lui Hrușciov era în realitate o modalitate eficientă pentru a-și hrăni familia.

În momentul în care a ajuns la heleșteu a aruncat un năvod în apele limpezi. Acest năvod îi putea aduce o mulțime de pești, mult mai mulți decât ar fi putut să-i aducă o simplă undiță de pescuit. Când au auzit zgomotul produs de aruncarea năvodului în apă, paznicii ascunși în tufișurile din apropiere au ieșit năvalnic și l-au târât pe Hrușciov la poliție sub acuzația că ar fi violat prohibiția la pește în vigoare pentru acel iaz. Polițiștii l-au supus unor bătăi crunte în repetate rânduri, dar l-au lăsat totuși să plece acasă avertizându-l că nu vor fi mai fi atât de îngăduitori data viitoare. Hrușciov a vrut să se întoarcă la canoe, dar poliția l-a informat că ambarcațiunea sa a fost confiscată.

Hrușciov și-a pierdut dintr-o singură lovitură principalele unelte utilizate în pasiunea sa pentru pescuit. Pescuitul a fost una din puținele plăceri de care s-a bucurat în viață Nichita Hrușciov. Această manieră arbitrară și fățarnică de intervenție din partea funcționarilor poliției și altora asemenea lor era un lucru obișnuit și acceptat ca o stare de lucruri firească în viața de zi cu zi a poporului rus, la acea vreme. Astfel, acest incident va servi la sporirea resentimentelor lui Hrușciov față de țar și de autoritățile Rusiei imperiale.

dat părinților săi ca Nichita să își continue studiile, dar circumstanțele economice nu vor permite materializarea acestor eforturi. Hrușciov a fost nevoit să renunțe astfel să continue următorul stadiu de pregătire din educația sa formală. La vârsta de 15 ani, s-a folosit în alegerea sa de faptul că tatăl său era miner și s-a avântat curajos în lumea acestei meserii grele și periculoase în calitate de mecanic în abataj.

Doi ani mai târziu, în anul 1912, Hrușciov și-a găsit de lucru ca muncitor într-o uzină electrică. Deși era încă foarte tânăr se remarca printr-un talent oratoric deosebit. În cele din urmă i-a fost încredințată sarcina de a reprezenta muncitorii din fabrică în activități sindicale precum negocierea îmbunătățirii condițiilor de muncă. Ulterior, va continua să își schimbe locul de muncă lărgindu-și orizontul de calificare. Cu toate că era încă un adolescent, a început să fie cunoscut deja ca un activist sindical competent care se implica în rezolvarea dificultăților cu care se confruntau muncitorii.

În anul 1914, în momentul în care a izbucnit Primul Război Mondial, guvernul țarist a devenit mult mai restrictiv, impunând măsuri drastice de interzicere a demonstrațiilor și grevelor muncitorești. În toiul acestor măsuri restrictive, Hrușciov împreună cu câțiva compatrioți cu care lucra la o cale ferată plănuiau să declanșeze o grevă. Însă, câteva informații despre acest plan secret au ajuns la urechile autorităților datorită unui informator strecurat în rândurile muncitorilor implicați. Dacă aceștia ar fi fost arestați, nu exista nici o cale de a evita să fie deportați în Siberia. Hrușciov a scăpat cu fuga și s-a refugiat sub o identitate falsă în orașul Lugansk, angajându-se într-o fabrică de motoare cu aburi. În acest moment avea 20 de ani și astfel se afla în postura legală de a fi încorporat, dar a reușit să obțină o derogare pe toată perioada Primului Război Mondial de la serviciul militar obligatoriu, datorită nevoii acute de muncitori calificați pe care o resimțeau fabricile ce erau angrenate efortului de război. Hrușciov s-a folosit de aceasta în avantajul său, petrecându-și timpul liber la bibliotecă sau la cursurile serale unde s-a lansat profund în

▲ Vladimir Ilici Lenin, cel care va marca profund cursul vieții lui Nichita Hrușciov. În anul 1887, fratele său mai mare a fost condamnat la moarte prin spânzurare, pentru că a făcut parte dintr-un complot pus la cale pentru asasinarea țarului Alexandru al III-lea. Acest incident îl va determina pe Lenin să trăiască viața unui revoluționar.

Sankt Petersburg în zilele noastre. Acest oraș a înflorit ca o capitală a Rusiei timp de peste două secole, până în momentul în care capitala țării a fost mutată la Moscova, în anul 1918. Va suferi câteva schimbări de nume cum ar fi Petrograd (în perioada Primului Război Mondial), mai apoi Leningrad (în perioada sovietică), dar va reveni în anul 1991, la numele său inițial din momentul în care a fost fondat și anume Sankt Petersburg.

studiul unor vaste categorii de preocupări academice, inclusiv geografia, istoria și științele. Există o dovadă a faptului că Hrușciov s-a căsătorit pentru prima dată în anul 1915, dar în afară de această informație se știu foarte puține aspecte legate de această primă legătură matrimonială.

Apariția Uniunii Sovietice

În luna februarie a anului 1917, mase înfometate de oameni s-au strâns în capitala Petrograd (noua denumire dată Sankt Petersburg-ului în timpul războiului) pentru a cere hrană, dar au fost întâmpinați cu focuri de armă de către un batalion de soldați. Acest incident va marca începutul a ceea ce se va numi în Rusia, Revoluția din Februarie. Hrușciov era deja pătruns de idealismul social reformator și nu-și va putea reprima emoția stârnită de revoluție. A părăsit Lugansk și s-a îndreptat către Harkov, capitala Ucrainei la acea vreme.

Hrușciov a fost impresionat să vadă masele populare din Harkov, cuprinse practic de înflăcărare și debordând de ardoare revoluționară. În mai multe rânduri, în piața orașului au fost ținute discursuri aprinse și Nichita Hrușciov va fi unul din cei care vor sta pe acel podium pentru a mobiliza poporul. A afirmat răspicat că numai conducătorii țării vor avea de beneficiat de pe urma continuării războiului și s-a întrebat ce se va întâmpla cu soarta țăranilor și muncitorilor. În acele momente, soldații și-au făcut apariția și au încercat să stăvilească tiradele oratorice nebunești ale lui Hrușciov. Masele adunate în piață au fost cuprinse de haos și Hrușciov a fost salvat de câțiva muncitori prezenți acolo care au reușit să-i faciliteze fuga de pe scena improvizată.

Unul câte unul, soldații din Petrograd au început să se alăture muncitorilor demonstranți și au preluat controlul asupra capitalei. Colaborând împreună în atingerea țelului comun, soldații și muncitorii au înființat Sovietul din Petrograd, un organism creat pentru a le reprezenta interesele.

Alături de bolșevici

În Armata Roșie

GUVERNUL PROVIZORIU A MARȘAT împotriva voinței populare și a declarat că va continua să susțină războiul. În luna iunie, armata rusă a atacat pozițiile germane de pe front. Însă această operațiune militară s-a dovedit a fi un eșec, iar masele populare, care erau nemulțumite de politica Guvernului Provizoriu, au ieșit pe străzi pentru a protesta. Guvernul și-a intensificat tentativele de a reprima revoluția în rândul populației, dar acest lucru nu va face decât să ațâțe și mai puternic spiritul revoluționar. În data de 25 octombrie după calendarul iulian, (7 noiembrie în calendarul gregorian), bolșevicii, conduși de Lenin și-au unit forțele cu Partidul Socialist Revoluționar și au răsturnat Guvernul Provizoriu printr-o lovitură de stat militară petrecută aproape fără vărsare de sânge. Revoluția din Octombrie va pune bazele în mod ferm regimului bolșevic având-l la cârma guvernului pe Vladimir Ilici Lenin. Măsura de urgență pe care și-a asumat-o noul guvern, Sovietul Comisarilor Poporului, a fost să încheie pace cu Puterile Centrale și să retragă țara din război prin promulgarea Decretului asupra păcii, iar mai apoi a întreprins o serie întreagă de acțiuni menite să restabilească ordinea într-un stat afectat de haos și anarhie.

În timpul negocierilor de pace care au început la sfârșitul anului 1917, germanii au făcut o serie întreagă de revendicări. Aceste cereri au fost puțin cam greu de digerat pentru statul sovietelor. Guvernul bolșevic a început pregătirile pentru un eventual atac german, recrutând mase impresionante de voluntari ca soldați.

Sovietele acționau în Ucraina în aceeași măsură în care acționau în restul teritoriilor rusești. În orașul Lugansk, localitatea unde Hrușciov își găsise în trecut adăpost, se găsea un reprezentant al bolșevicilor care fusese trimis acolo pentru a face propagandă cu privire la necesitatea ideologiei bolșevice în Rusia: Climent Efremovici Voroșilov. El va deveni comisar al afacerilor interne în Guvernul Provizoriu Ucrainean. Voroșilov l-a desemnat pe Hrușciov să devină vicepreședinte al unui comitet care dirija chestiunile militare în regiune. Îndatorirea sa principală în noua funcție se axa pe recrutarea în masă a noilor soldați. S-a dovedit a fi un expert în îndeplinirea funcției sale dovedind reale calități, prin urmare a fost primit oficial ca membru în rândul bolșevicilor. În calitate de comandant de regiment în Armata Roșie va lua parte la mai multe bătălii de-a lungul teritoriului Ucrainei.

În data de 3 martie 1918, Sovietele au reușit i să se retragă din războiul mondial prin acceptarea Tratatului de Pace de la Brest-Litovsk. Însă divergențele de opinie cu privire la înțelegerile cuprinse în tratativele de pace, dar și trucarea rezultatului scrutinului desfășurat în noiembrie 1917 pentru Adunarea Constituantă. Sovietele au fost divizate între Partidul Bolșevic, sprijinit de Armata Roșie, și forțele menșevicilor și ale Partidului Socialist Revoluționar, sprijinite de foștii lor adversari țariști, Armata Albă. Țara s-a scufundat pentru o lungă perioadă de timp într-un război civil. Pentru a complica și mai mult situația creată, națiunile aliate (care formau Antanta) și care căutau, de asemenea, să încheie războiul cu Germania și Austro-Ungaria s-au folosit de revolta Legiunii Cehe (o unitate a armatei ruse) și a Armatei Voluntare de pe Don care luptau împotriva Sovietelor ca pretext pentru a lansa un război de intervenție, în sprijinul rușilor albi, pe teritoriul rusesc. Aceste ostilități nu se vor încheia nici după capitularea Germaniei în luna noiembrie a anului 1918, fapt care va marca sfârșitul marelui conflict militar al Primului Război Mondial; în realitate, Războiul Civil Rus va continua până în 1920. Pentru a recupera unele teritorii pe care le pierduse în trecut, Polonia s-a implicat în conflict și a invadat Kievul, în Ucraina. Sovietele au suferit o înfrângere din partea polonezilor la Varșovia au fost nevoiți să accepte condițiile de pace impuse de Tratatul de la Riga din 18 martie 1921, prin care vor fi cedate Poloniei câteva teritorii în partea de vest a Ucrainei, printre care și Galiția.

▲ Corpul mumificat al lui Lenin, fondatorul Uniunii Sovietice. Încă din perioada când avusese primul atac de apoplexie în anul 1922, Lenin a rămas cu o paralizie parțială a corpului și în următorul an se spune că a devenit realmente un invalid.

Bolșevici în marș pe străzile Moscovei în anul 1917. Pentru că dețineau pozițiile cheie de putere în guvern, aceștia vor fi cunoscuți sub numele de bolșevici (care înseamnă „majoritari"), dar în comparație cu menșevicii și cu socialiștii-revoluționari erau puțin numeroși ca număr de adepți, acest fapt făcând din termenul de „bolșevic" un fel de eroare de denumire.

În această confruntare, Hrușciov a fost însărcinat cu comanda diviziei a IX-a de pușcași ai Armatei Roșii. Pentru actele sale de bravură, a fost recompensat cu medalia de onoare, ordinul Steagul Roșu. Personajul politic care-i va înmâna decorația a fost nimeni altul decât Leon Troțki.

Proaspătul student

Începând cu primăvara anului 1921, după încheierea ostilităților în Războiul Civil, Lenin a început să acționeze pentru refacerea țării. Soluțiile lui Lenin pentru refacerea Rusiei se regăseau în Noua Politică Economică (NPE). Acest plan va înlocui colectivizarea agriculturii (reînființând mica proprietate privată) și naționalizarea industriei (autonomia industriilor de stat) așa cum erau percepute prin politica dusă pe perioada războiului, așa-numitul „comunism de război" și va introduce valuta și „socialismul de piață", un fel de capitalism de conjunctură pentru economia sovietică. În realitate, bântuia o foamete teribilă în toate regiunile țării și chiar soția lui Hrușciov și-a găsit sfârșitul în chinurile foamei.

În anul 1923, Hrușciov s-a întors din serviciul militar pe care-l efectuase în Armata Roșie, în rândul bolșevicilor și a fost desemnat director de mină la Iuzovca (Donețk). În acel an fusese înființată o școală pentru muncitori în regiune. Hrușciov a fost solicitat să preia în calitate de director diferite mine din bazinul carboni-

fer, dar acesta își dorea să intre la școala pentru muncitori. A devenit conștient de educația sa precară, în momentul în care a interacționat cu alți directori de mină, membri de partid, dorindu-și astfel să își continue studiile. Va remarca, totodată faptul că directorii, membri de partid, aveau toți o educație universitară.

Nichita se va muta într-un cămin studențesc din Iuzovca. Era trecut puțin peste 30 de ani și cei mai mulți dintre studenți erau cu aproape un deceniu mai tineri decât el. Totuși, s-a adaptat curajos la noile realități, fiind preocupat cu cercetarea problemelor care priveau agricultura. Experiența de viață a lui Hrușciov i-a creat în mod natural o poziție de lider în cadrul grupului studențesc și toți au întrezărit capacitățile sale de bun organizator.

În anul 1924, Hrușciov se va recăsători cu Nina Petrovna. Pasiunea de care dădea dovadă pentru științele agricole, i-a determinat pe colegii și profesorii săi să aibă convingerea că se va implica în agricultură după absolvirea școlii. Însă, moartea lui Lenin, liderul comunist îi va deschide calea implicării în politică.

O întâlnire fatală

În timp ce liderul bolșevic era încă în viață s-a creat o dispută generată de desemnarea succesorului acestuia. Leon Troțki, marele revoluționar de succes, era privit ca aflându-se în poziția politică cea mai puternică, fiind considerat un succesor firesc al lui Lenin. În momentul în care Lenin s-a prăbușit, secretarul general al partidului, Iosif Visarionovici Stalin a format o alianță cu Lev Borisovici Camenev și cu Grigori Evseevici Zinoviev, cunoscută sub numele de Troika („Cei Trei" sau „Triumviratul") care se va opune acaparării puterii de către Troțki. Dorința lui Lenin se centra pe extinderea puterii în stat a instituției secretariatului general, dar în același timp, liderul muribund dorea îndepărtarea din funcția de secretar general al partidului a lui Stalin, care încerca să pună sub autoritatea structurilor controlate de el Administrația Politică de Stat (GPU/OGPU-poliția secretă, fostă CEKA). Dorința lui Lenin nu se va îndeplini niciodată. Stalin a exploatat la maxim decesul lui Lenin, ținând un discurs elogios în onoarea marelui dispărut, ceea ce a făcut din acesta un succesor adecvat și firesc al liderului bolșevic.

▲ De la stânga la dreapta: Iosif Stalin, Alexei Ricov, Lev Camenev și Grigori Zinoviev

▼ Hrușciov în ultima perioadă a vieții împreună cu soția sa Nina. Nina a fost a doua soție a lui Hrușciov, dar, în legătură cu prima sa soție au rămas foarte puține informații.

Ucraina era considerată grânarul care hrănea Uniunea Sovietică - o imensă exploatație agricolă de cereale – dar era totodată și fieful susținătorilor lui Troțki. Pentru a prelua controlul asupra regiunii, Stalin l-a trimis pe subalternul său, Lazăr Caganovici pentru a prelua funcția de prim secretar al Partidului Comunist al Republicii Socialiste Sovietice Ucrainene. Adunarea legislativă din Ucraina era dominată de troțkiști care apărau în discursurile lor ideea „revoluției permanente", a „revoluției proletare universale"; un singur om s-a făcut remarcat pentru opoziția sa fățișă la ideologia troțkiștilor. Un personaj care nu se da îndărăt de la a huidui și batjocori în plenul adunării legislative, continuând să susțină că Troțki era un politician antirevoluționar. Caganovici ar fi fost impresionat de acest tânăr și l-ar fi întrebat cum se numește, iar tânărul i-ar fi răspuns că este student și numele său este Nichita Hrușciov.

A doua zi, Caganovici l-ar fi convocat pe Hrușciov la el la birou și i-ar fi propus să fie numit comisar cu propaganda al Comitetului Central al Partidului Comunist Ucrainean. Hrușciov se afundase deja în studiul necondiționat al teoriilor doctrinei leniniste și era acum în postura de a juca un rol mai activ în activitatea partidului. Și-a petrecut o zi ținând discursuri ideologice în diferite cartiere ale orașului. În următorul an a fost promovat ca șef al comitetului de propagandă.

Omul-cheie

LAZĂR CAGANOVICI

Lazăr Caganovici a fost personajul care i-a deschis lui Nichita Hrușciov ușa către universul puterii politice. Cei doi vor continua să mențină o strânsă legătură și în timp ce Hrușciov va urca în ierarhia partidului și statului, se va afla de fiecare dată într-o funcție subordonată direct lui Caganovici. Totuși, Caganovici nu era decât cu un an mai în vârstă decât Hrușciov. Diferența ierarhică în partid se trăgea din faptul că își începuseră activitatea în partidul comunist în perioade și situații diferite din viață. Caganovici devenise un fervent activist bolșevic, în timp ce Hrușciov trecea prin experiența de muncitor în fabrică.

Însuși Hrușciov va susține că datorită faptului că era familiarizat cu viața lui Stalin, acest aspect a contribuit semnificativ la notorietatea sa în lumea politică, dar este cunoscut faptul că în timpul ascensiunii sale la putere, puternicul Caganovici îl va sprijini, identificându-l ca pe o persoană promițătoare din punct de vedere politic.

În realitate, Hrușciov și Caganovici nu s-au întâlnit pentru prima dată în adunarea legislativă a Ucrainei. Caganovici a fost prezent la o adunare a muncitorilor, unde Hrușciov era reprezentantul minerilor; Caganovici se afla acolo în calitatea sa de membru al Partidului Bolșevic. În momentul în care l-a revăzut câțiva ani mai târziu, Hrușciov și-a amintit de Caganovici, dar, atunci îl cunoscuse sub un alt nume deoarece activistul bolșevic se folosise de o identitate falsă pentru a scăpa de represiunea declanșată de opresivul regim țarist.

Înainte ca Stalin să preia în cele din urmă puterea supremă în Partidul Comunist, Caganovici era considerat umbra sa, acționând prin toate mijloacele pentru a-l sprijini pe Stalin în realizarea planurilor sale dictatoriale. În perioada când Hrușciov a avut ocazia să-l întâlnească pe Stalin se așezaseră deja bazele regimului său dictatorial. Caganovici și Hrușciov au petrecut perioade lungi de timp în preajma lui Stalin și nu există nicio urmă de îndoială că acest fapt le-a modificat diferit percepțiile pe care le aveau despre caracterul viitorului dictator sovietic. Astfel, Caganovici va rămâne mereu un adept loial al lui Stalin, în timp ce Hrușciov va deveni unul din cei mai acerbi critici ai dictatorului.

▲ Lazăr Caganovici, cel care i-a deschis pentru prima dată lui Hrușciov porțile către politica la nivel înalt.

Începuturile notorietății lui Hrușciov

▲ Nicolai Bulganin, Robert Anthony Eden, Nikita Kruscev și Selwyn Lloyd într-o întâlnire desfășurată la Londra în anul 1956. Hrușciov și Bulganin s-au înțeles bine atât pe scena publică cât și în viața privată, dar relația lor va evolua în funcție de transformările din țară și străinătate.

Un subaltern loial

LOCALITATEA IUZOVCA A FOST ÎN CURÂND rebotezată Stalino și Hrușciov a fost numit responsabil al regiunii din jurul orașului. Va participa în calitate de delegat la al XV-lea Congres al PCUS (Partidul Comunist al Uniunii Sovietice). De această dată, în comparație cu congresul anterior la care participase, Hrușciov a avut drept de vot și nu va asista ca simplu spectator. În această perioadă avuseseră loc unele răsturnări de situație în luptele pentru putere din interiorul partidului. Acestea se datorau faptului că Troțki și Zinoviev, care erau exponenți ai aripii de stânga, fuseseră excluși din partid de către Stalin și noul său aliat, Nicolai Ivanovici Buharin, exponent al dreptei.

În acel moment, Stalin reușise să îndepărteze din calea sa spre acapararea puterii totale pe cei mai importanți adversari politici. Prin Noua Politică Economică (NPE) s-a reușit să se întreprindă câteva măsuri de succes care să conducă la revigorarea economiei sovietice, dar Stalin a renunțat la această strategie, iar în anul 1928 a implementat Primul Plan Cincinal, care va pune accentul pe dezvoltarea industriei grele și pe colectivizarea agriculturii. Cei care fuseseră închiși în gulaguri (lagăre și închisori pentru deținuți politici) ca inamici ai revoluției, au fost eliberați și au fost forțați să lucreze ca muncitori în industrie. Țăranii care și-au exprimat nemulțumirea în legătură cu aplicarea Planului Cincinal au fost aruncați în închisoare. Stalin și-a pus în practică politicile dure fără să încerce să se bizuie pe sprijinul influenților liderii ai facțiunilor din opoziție. S-a înconjurat de apropiați ca Viaceslav Molotov, Climent Voroșilov și tânărul Gheorghi Maximilianovici Malencov. Nu se poate spune că Lazăr Caganovici nu ar fi fost unul din acești protejați.

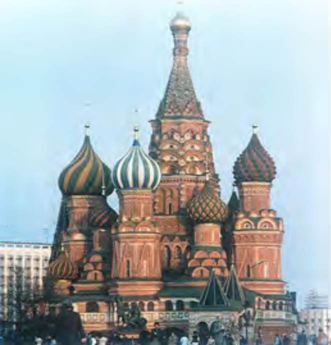
Hrușciov a devenit omul de încredere al lui Caganovici și va continua să avanseze sub oblăduirea mentorului său. În cele din urmă a fost desemnat lider al Partidului Comunist din Ucraina. În urma planurilor absurde întreprinse de Stalin au început să se întrevadă semnele unei prăbușiri social-economice iminente, dar în acea vreme, Hrușciov nu avea dubii că politica dusă de Stalin nu ar fi fost justificată. S-a implicat în înăbușirea revoltelor țăranilor și i-a trimis pe liderii insurecțiilor în gulagurile siberiene.

Caganovici a fost în cele din urmă mutat la Moscova, iar Hrușciov, loial acestuia, îl va urma acolo. Acest lucru îi va permite lui Hrușciov să se înscrie la Academia Industrială din Moscova. Acesta se bucurase deja de o poziție de putere importantă în Ucraina, dar, se pare că a luat decizia de a redeveni student la vârsta de 35 de ani, decizie motivată de ordinele superiorilor săi ierarhici din Partidul Comunist.

Academia Industrială din Moscova

Troțki a fost exclus din Partidul Comunist, iar apoi a fost expulzat din Uniunea Sovietică. Aceasta a condus la o diminuare a neliniștilor legate de influența deținută de aripa de stânga a Partidului Comunist.

▼ Piața Roșie, simbolul Moscovei. Cuvântul din limba rusă pentru „roșu", se traduce prin „frumusețe" în vechea limbă slavonă. Clădirea care se zărește în față este Catedrala Sfântul Vasile (Vasili Blajenîi), în lb. rs.).

Versiune diferită

HRUȘCIOV ȘI SOȚIA UNUI DICTATOR

După ascensiunea la putere a lui Stalin, nu va mai exista niciun cetățean al sovietelor care să îndrăznească să i se opună în mod direct sau deschis. A existat, totuși, o excepție de la regulă: cea de-a doua sa soție, Nadejda Allilueva.

Nadejda era o studentă care studia fabricarea fibrelor sintetice la Universitatea din Moscova. Acolo l-a întâlnit pe Nichita Hrușciov a cărui sociabilitate înnăscută l-a determinat să o abordeze fără rezerve. Însă, înclinațiile politice ale acesteia se vor dovedi o sursă de mâhnire pentru Hrușciov.

Pe de altă parte, Nadejda vorbea destul de entuziasmată despre activitățile devotate ale lui Hrușciov puse în slujba partidului. Hrușciov a aflat despre aceste lucruri datorită faptului că era invitat frecvent la dineurile oferite la reședința lui Stalin, unde era informat despre aprecierile frumoase făcute la adresa sa. În anul 1931 Hrușciov a devenit secretar raional al unui comitet de partid în Moscova, aceasta și datorită elogiilor generoase ale Nadejdei la adresa sa, care au ajuns în final la urechile lui Stalin.

După moartea Nadejdei, Stalin s-a recăsătorit rapid demonstrând că decesul celei de-a doua soții nu l-a impresionat deloc (se spune că Stalin n-ar fi fost chiar străin de acest lucru). Noua sa mireasă, Roza Caganovici, era nimeni alta decât fiica lui Lazăr Caganovici.

▸ Soția lui Stalin, Nadejda. În anul 1932 această femeie introvertită și-a pus capăt zilelor cu un revolver.

▼ Malencov s-a înscris în Partidul Comunist al Uniunii Sovietice în anul 1920 și a devenit șase ani mai târziu secretarul personal al lui Stalin. În perioada următoare, va lucra alături de liderul partidului din Moscova, Caganovici, în calitate de director însărcinat cu activitatea organizatorică.

▶ Dictatorul Iosif Stalin (stânga) împreună cu Molotov, numărul doi în regimul său. Stalin va deține controlul total al Uniunii Sovietice, o „realizare" a sa importantă fiind aceea că a reușit să-și elimine toți inamicii.

▲ Troțki a fost expulzat din Uniunea Sovietică de către Stalin și forțat să trăiască peste hotare. În anul 1932, i-a fost retrasă cetățenia sovietică. Chiar și în perioada exilului în străinătate va continua acțiunile sale anti-staliniste, dar opt ani mai târziu va fi asasinat în Mexic, la ordinul lui Stalin.

În același timp, Alexei Ricov, președintele Consiliului Comisarilor Poporului s-a coalizat cu Nicolai Buharin și alți membri ai Biroului Politic care își exprimau opoziția în legătură cu politica de colectivizare a agriculturii întreprinsă de Stalin. Aceștia erau membri ai așa-zisei aripi de dreapta din partid și vor fi cunoscuți sub numele de „opoziția de dreapta" în perioada conflictului cu Stalin. Pentru a-și consolida controlul asupra capitalei, Stalin și-a plasat un aliat, pe Caganovici, care a fost numit prim-secretar al Comitetului Central al Partidului Comunist din Moscova. Acesta era mulțumit de perspectiva de avea alături un om talentat ca Hrușciov, considerându-l mâna lui dreaptă. L-a prezentat pe Hrușciov unor potentați ai vremii, cum erau Molotov, Malencov sau Anastas Micoian.

Mai târziu, Buharin a fost înlocuit din poziția sa din cadrul Comitetului Central al Partidului Comunist, iar Ricov a fost eliberat din funcția de președinte al Consiliului Comisarilor Poporului. Molotov îi va lua locul lui Ricov.

Hrușciov s-a remarcat ca un lider al studenților de la Universitatea din Moscova, la fel cum se întâmplase și la școala pentru muncitori. Principala sa îndatorire în această calitate a fost să elimine disidenții și să se asigure că studenții sunt impregnați de ideologia stalinistă. Totuși, cei care ieșeau în evidență prin prezența lor la întrunirile studențești erau susținători și adepți ai ideologiei lui Buharin. În rândurile acestei facțiuni se găsea nimeni alta decât soția lui Stalin, Nadejda.

Hrușciov s-a dovedit a fi un propagandist stalinist eficient în cadrul universității, pe care o va părăsi totuși înainte de a absolvi. În anul 1931, a fost numit secretar adjunct al Comitetului Central al Partidului Comunist din Moscova, fiind subordonat lui Caganovici. Între timp, situația agriculturii în Uniunea Sovietică începuse să se deterioreze datorită efectelor nocive ale politicii de colectivizare. Aceasta va conduce la declanșarea unei foamete teribile de-a lungul teritoriului țării. Mai degrabă decât de a ușura condițiile de muncă ale țăranilor, cât mai ales pentru a atenua efectele colectivizării sălbatice, liderii sovietici au început să întreprindă câteva măsuri urgente. În ziua de 9 noiembrie, a aceluiași an, Nadejda și-a pus capăt zilelor. Au existat numeroase teorii cu privire la moartea acesteia, una dintre ele fiind aceea că a fost un act de suicid produs în semn de protest față de politica dusă de soțul ei, iar altă teorie susține că moartea acesteia a survenit în urma unui asasinat aranjat în așa fel încât să pară o sinucidere.

În umbra victoriei

În 1933 începe construcția la scară largă a sistemului de metrou din Moscova. Pentru Stalin, partizanul industrializării, această măreață întreprindere va constitui o dovadă permanentă a eforturilor de mecanizare și modernizare a statului. Caganovici a fost însărcinat cu coordonarea lucrărilor la construcția metroului, iar Hrușciov va fi desemnat să-l asiste în calitatea lui de secretar adjunct. În perioada derulării acestui proiect, Hrușciov va avea prima sa întâlnire cu Nicolai Bulganin, directorul general al proiectului de construcție a metroului. Bulganin era cu un an mai tânăr decât Hrușciov, dar era deja primar al Moscovei. Avea o soră pe nume Nadia, care era cea mai bună prietenă a fiicei lui Caganovici, fiind văzute de toată lumea ca două gemene. După moartea soției lui Stalin, fiica lui Caganovici a devenit noua soție a dictatorului. Acest aspect va avea o oarecare influență asupra ascensiunii politice a lui Bulganin.

Hrușciov și Bulganin aveau relații destul de bune. Frecventau împreună șantierul pentru construcția metroului, unde dădeau personal dispoziții muncitorilor. Hrușciov era un băutor înrăit, dar nici Bulganin nu era mai prejos; când era vorba de băut se zice că în zilele libere mergeau într-un loc retras și consumau împreună votcă. Relația aceasta satisfăcătoare va avea o influență pozitivă asupra proiectului pentru construcția metroului, care, în ciuda dificultăților legate de calitatea solului în care se lucra va progresa rapid și fără piedici majore.

Vărsarea de sânge (Marea Epurare)

Aspirații în Ucraina

ASASINAREA LUI CHIROV A FOST FOLOSITĂ ca pretext pentru Marea Epurare declanșată asupra lui Zinoviev și a altor dizidenți care au fost înlăturați din pozițiile de putere, începând cu anul 1935. În momentul în care un fervent stalinist, pe numele său Nicolai Ivanovici Ejov, a preluat conducerea NKVD (Narodnii Komissariat Vnutrennih Del sau Comisariatul Poporului pentru Afaceri Interne), o poliție secretă responsabilă cu represiunea politică în Uniunea Sovietică, această structură polițienească a devenit mult mai feroce în acțiunile sale.

Odată cu apusul carierei lui Caganovici, Hrușciov devine noul lider al organizației din Moscova a Partidului Comunist, înlocuindu-l pe mentorul său la conducere. Zinoviev și Camenev au fost condamnați la moarte și executați, iar Buharin și Ricov au fost împușcați din ordinul lui Stalin. Curând după ce vechea gardă a Partidului Comunist a fost înlăturată, Ejov, omul din spatele Marii Epurări a fost eliberat din funcție. Iezov a fost arestat de către Lavrenti Pavlovici Beria, brutalul său succesor. În urma acestui act, Beria a fost supranumit „epuratorul epuratorului".

În anul 1938, Hrușciov a fost trimis înapoi în Ucraina, fiind desemnat prim-secretar al Comitetului Central al Partidului Comunist Ucrainean. La scurtă vreme i-a adunat pe toți liderii politici ucraineni și i-a aruncat în spatele gratiilor. După finalizarea epurărilor politice din Ucraina, Hrușciov se găsea acum față în față cu criza provocată de colectivizarea forțată. Printr-o serie de măsuri întreprinse, avea să revigoreze agricultura din Ucraina. La acea vreme, l-a însărcinat pe Leonid Brejnev cu responsabilitatea reducerii la tăcere a dizidenților din Ucraina care complotau în ascuns, personajul care, mai târziu, îi va răpi poziția de conducător al Uniunii Sovietice.

În mod fundamental, Hrușciov nu se remarca printr-o prestație elitistă, intelectualistă, caracteristică altor lideri sovietici, cum era cazul secretarului personal al lui Stalin, Malencov. Aceasta i-a permis să poarte dialoguri deschise și naturale, de la om la om cu țăranii care lucrau în cadrul cooperativelor agricole din Ucraina. După doar un an de la preluarea funcției sale, agricultura s-a îmbunătățit considerabil în Ucraina, iar Hrușciov a început să fie considerat un lider de onoare al țăranilor. Totuși, Hrușciov era frământat de un țel mult mai înalt: revendicarea teritoriului de vest al Ucrainei, care fusese cedat Poloniei în urma Tratatului de la Riga din anul 1921.

▲ O fotografie din anul 1938 reprezentându-l pe Hrușciov (stânga). Deși mai târziu va deveni unul din cei mai acerbi critici ai lui Stalin, în perioada când a fost făcută această fotografie Hrușciov îl adula pe Stalin, dar, la fel ca și alți lideri ai Partidului Comunist avea mâinile pătate de sângele victimelor supuse Marii Epurări.

Decembrie 1942 - soldați ruși asediind orașul Stalingrad, ocupat de nemți. Armata germană din Stalingrad a capitulat în luna februarie a anului următor și trupele sovietice au capturat 91.000 de soldați nemți.

În timpul perioadei când Hrușciov era însărcinat cu responsabilitatea guvernării Ucrainei, Wehrmacht-ul (armata germană), din ordinul lui Adolf Hitler a ocupat în întregime teritoriul Cehoslovaciei. Hitler a întreprins acest act pentru a-și securiza frontierele estice, în vederea efectuării pregătirilor pentru un război iminent cu statele vestice, Anglia și Franța. Se spune că Hrușciov, în acel moment fiind membru cu drepturi depline al Biroului Politic, a vrut să profite de această criză europeană și i-a recomandat lui Stalin să încheie un tratat cu Germania, care să-i permită Uniunii Sovietice să revendice teritoriile pierdute din Ucraina. În luna mai a aceluiași an, armata japoneză a provocat câteva ciocniri cu trupele sovietice în apropierea granițelor Republicii Populare Mongolia, determinând Uniunea Sovietică să-și dorească strângerea legăturilor cu germanii. În data de 23 august 1939, Germania și Uniunea Sovietică au semnat un pact mutual de neagresiune. Pe 1 septembrie 1939, Germania a invadat Polonia și astfel, a izbucnit Al Doilea Război Mondial. Uniunea Sovietică a profitat imediat de situația dificilă în care se găsea Polonia și a atacat frontierele poloneze în data de 17 septembrie. În luna următoare, Polonia a capitulat și Rusia și-a recăpătat teritoriile pierdute din Ucraina de Vest.

Ucraina era acum reunificată sub conducerea lui Hrușciov. S-a îndreptat către teritoriile vestice ale Ucrainei pentru a supraveghea personal sovietizarea regiunilor recucerite. În anul următor, Beria a întreprins o vizită pentru a observa la fața locului transformările Ucrainei Occidentale. Influența lui Beria, care se datora funcției sale de șef al NKVD – Comisariatul Poporului pentru Afaceri Interne – creștea pe zi ce trecea și datorită faptului că era însărcinat să supravegheze un număr considerabil de acte de epurare politică. Beria a criticat dur modul în care Hrușciov administra regiunile vestice ale Ucrainei, reclamând faptul că sovietizarea nu progresa într-un ritm mulțumitor. Deși Ucraina era acum reunificată, existau încă mulți oameni care nutreau o vădită antipatie pentru Uniunea Sovietică și pentru liderii săi politici care se amestecau după bunul plac în viețile oamenilor.

◄ Liderii puterilor aliate la Conferința de la Ialta. De la stânga la dreapta: premierul britanic sir Winston Churchill, președintele american Franklin Delano Roosevelt și dictatorul sovietic Iosif Stalin.

Marele Război pentru Apărarea Patriei

În ziua de 22 iunie 1941, Germania a încălcat pactul mutual de neagresiune cu Uniunea Sovietică și a atacat concomitent teritoriul rus dinspre regiunea baltică și Marea Neagră. Armata sovietică va suferi grave înfrângeri în mai multe bătălii și va pierde orașele cheie, Kiev și Leningrad care vor fi capturate naziști. Sovieticii au reușit până la urmă să stabilizeze linia frontului și să oprească atacul fulger al germanilor, încercând să-și blocheze inamicii în tranșee, până la venirea teribilei ierni rusești. Germanii previzionaseră o victorie rapidă și decisivă și nu au întreprins pregătiri adecvate pentru a duce un război pe perioada iernii; „blitzkriegul" („războiul fulger") pe care se bizuiseră, se va transforma într-o încleștare sângeroasă și de lungă durată. Între timp, Hrușciov era preocupat de coordonarea acțiunilor de gherilă în Kiev, care se afla sub ocupație germană. În aceeași vreme, a primit ordine de la Moscova pentru a recuceri orașul Harkov.

Aceasta, în ciuda faptului că forțele de care dispunea Hrușciov erau slăbite și aveau puține șanse să îndeplinească cu succes misiunea de a recuceri Harkovul. Hrușciov a încercat să ia direct legătura cu Stalin pentru a-l convinge să anuleze ordinul de atac asupra Harkovului, dar nu a reușit să vorbească la telefon decât cu Malencov, care l-a informat că nu mai exista cale de întoarcere din momentul în care ordinul fusese inițiat. Se spune că Stalin era prezent chiar lângă Malencov în momentul în care a telefonat Hrușciov și nu a schițat niciun gest că ar fi vrut să vorbească cu Hrușciov. Prin urmare, Hrușciov a fost forțat să urmeze ordinele date și astfel, zeci de mii de soldați sovietici își vor pierde viața în luptă.

În luna mai a anului 1945, după capitularea armatei germane, liderii politici din Marea Britanie, Statele Unite ale Americii și Uniunea Sovietică se vor întâlni în cadrul Conferinței de la Ialta. În cadrul acelei conferințe, Uniunea Sovietică a fost de acord să declare nul și neavenit pactul mutual de neagresiune pe care-l semnase anterior cu Japonia. Sovietele au declarat război Japoniei în data de 8 august, cu o zi înainte ca Statele Unite să arunce cea de-a doua bombă asupra orașului Nagasaki. O lună mai târziu, se sfârșea Al Doilea Război Mondial, iar Uniunea Sovietică reușea să recucerească peninsula Sahalin și arhipelagul Kurilelor, care fuseseră cedate Imperiului Nipon, în urma Războiului Ruso-Japonez.

Refacerea Ucrainei după război progresa lent, iar recoltele slabe din anul 1946 vor duce la propagarea foametei în rândul populației. Caganovici a fost trimis în Ucraina pentru a încerca să restabilească situația, fiind numit prim-secretar al Comitetului Central al Partidului Comunist Ucrainean. Hrușciov a fost nevoit să se mulțumească cu funcția de președinte al Consiliului Comisarilor Poporului din Ucraina, doar ca o recunoaștere a statutului său în cadrul Partidului Comunist. Munca dificilă din ultimii ani începuse să-și pună amprenta pe umerii lui Hrușciov. S-a îmbolnăvit de o formă gravă de pneumonie, care-i va pune serios viața în pericol.

Moartea lui Stalin

În anul 1948, Hrușciov și-a revenit în cele din urmă și a revenit la vechea lui funcție de prim-secretar al Comitetului Central al Partidului Comunist Ucrainean.

În această perioadă, Hrușciov a devenit convins că Stalin plănuia să-i asasineze pe foștii membrii ai Politburo. Pe 1 martie 1953, tocmai în momentul în care se părea că Stalin va încerca să reia acțiunile de represiune din timpul Marii Epurări din anii '30, acesta a suferit un atac cerebral care i-a paralizat partea dreaptă a corpului. Patru zile mai târziu, în momentul în care cei care se simțeau vizați de paranoia sangvinică a tiranului așteptau să vadă ce se va întâmpla, Stalin și-a dat obștescul sfârșit.

▲ Corpul răposatului dictator Iosif Stalin. În perioada în care Stalin era încă în viață se spune că ar fi făcut cu sânge rece următoarea afirmație: „Moartea unui om este o tragedie; dar moartea a milioane de oameni este doar o statistică."

▼ Adolf Hitler în anul 1933, după ce a devenit cancelar al Germaniei.

DIN CULISE

IRONIZÂND „NAȘTEREA" UNUI „GENIU MILITAR"

Stalin a fost adulat de către poporul sovietic ca fiind un conducător infailibil. Hrușciov însuși fusese unul din cei care-l urmaseră orbește pe Stalin, dar, după Al Doilea Război Mondial a început să aibă nenumărate dubii cu privire la infailibilitatea dictatorului sovietic.

În luna martie a anului 1938, Germania sub conducerea lui Adolf Hitler a anexat Austria (Anschluss, în lb. gr.) și a pretins Cehoslovaciei, cedarea regiunii sudete. Prin semnarea Tratatului de la Munchen, Franța, Marea Britanie și Italia au încuviințat rapturile teritoriale inițiate de Hitler, atâta timp cât Germania se angaja că nu va mai avea nicio altă pretenție teritorială asupra altui stat. Uniunea Sovietică a semnat un tratat de asistență mutuală cu Ceholovacia și a propus să fie organizată o conferință internațională, dar Marea Britanie s-a opus inițiativei și astfel, Uniunea Sovietică a fost pusă în situația periculoasă de a accepta perspectiva izolării de celelalte națiuni europene. Aceasta a determinat Uniunea Sovietică să încheie un pact mutual de neagresiune cu Germania. Scopul principal al acestui tratat era de a evita izolarea celor două state pe scena internațională; atâta timp cât respectau acordul, Germania și Uniunea Sovietică erau în măsură să-și susțină reciproc pozițiile de putere. Totuși, nici Hitler, dar nici Stalin nu vor considera că pot avea încredere unul într-altul. Încă de la început, Stalin l-a suspectat mereu pe Hitler că încearcă să încalce pactul, camuflându-și intențiile războinice și anticipa că acesta dorește să lanseze în 1942 un atac asupra Uniunii Sovietice. Un an mai devreme decât anticipase Stalin, Hitler a aruncat mănușa războiului, lansând, la 22 iunie 1941, Operațiunea Barbarossa împotriva Uniunii Sovietice.

Stalin a botezat Frontul de Est al celui de-al Doilea Război Mondial, unde se purtau lupte între Germania și Uniunea Sovietică, Marele Război pentru Apărarea Patriei, în încercarea de a face apel la patriotismul rușilor și de a le crește moralul, dar armata sovietică nu era deloc pregătită să susțină un război. Nu fuseseră întreprinse suficiente măsuri pentru a preîntâmpina un eventual război și parcă pentru a înrăutăți situația, cei mai competenți comandanți militari căzuseră victime ale Marii Epurări staliniste. Se poate spune că iminentele înfrângeri dezastruoase ale armatei sovietice în fața forțelor naziste invadatoare se datorau în mare măsură epurărilor ordonate de Stalin. Hrușciov îl va ironiza mai târziu pe dictator (cu referire la epurarea comandanților militari) afirmând că această acțiune este o mărturie în plus a „geniului militar" al lui Stalin.

Luptele secrete pentru putere

Arestarea responsabilului cu epurările

DECESUL LUI STALIN A ZGUDUIT din temelii întregul mapamond. În mai au izbucnit câteva revolte în imensul gulag sovietic, iar în luna următoare s-au produs dezordini anti-regim în Germania de Est. După moartea lui Stalin era necesar să fie ales neîntârziat un nou lider la Kremlin, dar nimeni nu se întrezărea capabil să mențină sub control puternica nomenclatură sovietică de partid. După mai multe etape de negocieri, Malencov a fost desemnat președinte al Consiliului de Miniștri sau prim-ministru al Uniunii Sovietice și secretar general al CC al PCUS. În subordinea sa se găsea un consiliu politic format din Beria, Molotov, Bulganin, Caganovici și Micoian. Deoarece era considerat un relativ un nou venit, Hrușciov nu a primit nicio însărcinare în proaspătul consiliu de conducere; în schimb, a fost numit secretar al Comitetului Central al PCUS. În luna aprilie, în scopul de a promova noul sistem politic și economic, Hrușciov însoțit de Malencov a plecat într-o serie de vizite oficiale de-a lungul țării.

În timpul acestor deplasări, ambițiosul Beria a sesizat oportunitatea care i se ivea de a prelua controlul puterii ca succesor al lui Stalin. A acționat în scopul unificării celor două ministere MVD (Ministerstvo Vnutrennikh Del, Ministerul Afacerilor Interne) și MGB (Ministerstvo Gosudarstvennoi Bezopasnosti, Ministerul Securității de Stat). În acest moment Beria controla tot aparatul polițienesc al statului și ministerele de interne ale diferitelor republici socialiste, preluând practic puterea în interiorul granițelor Uniunii Sovietice. Beria s-a străduit, de asemenea, să obțină suportul maselor populare. A dezavuat public așa-zisul complot al doctorilor evrei inculpați la finele guvernării lui Stalin și a recunoscut că acesta nu fusese decât o înscenare a regimului; a anunțat amnistierea generală pentru 500.000 de prizonieri care comiseseră infracțiuni minore. În momentul acela a luat inițiativa închiderii unor gulaguri, în locuri precum Magadan.

▲ Un articol de ziar care face referire la decesul lui Iosif Stalin. Liderii Uniunii Sovietice de la acea vreme aliniați în fața rămășițelor pământești ale dictatorului. Hrușciov este al treilea din stânga.

▲ În iulie 1955 s-au ținut lucrările Conferinței de la Geneva între liderii Statelor Unite, Franței, Marii Britanii pe de o parte și Uniunea Sovietică pe de altă parte. A fost prima întâlnire oficială după aproape un deceniu de la Conferința de la Potsdam din 1945, dintre liderii blocului sovietic și liderii blocului occidental.

În momentul în care Hrușciov s-a întors la Moscova, ministrul apărării, Bulganin, în calitate de reprezentant al premierului Malencov a declarat public că începând de atunci, poliția moscovită va fi trecută sub comanda armatei sovietice. Bulganin nu avusese niciodată o relație amiabilă cu Beria, dar în acel moment între cei doi se crease o ruptură evidentă. Hrușciov a purtat tratative în secret cu membrii consiliului politic de conducere care se temeau de acțiunile lui Beria. S-a decis ca Beria să fie debarcat din toate funcțiile. Membrii cabinetului s-au întrunit într-o ședință și au căzut de acord cu propunerile lui Hrușciov. În acel moment, Malencov a acționat un buton amplasat în spatele scaunului său și brusc, un număr de soldați sub comanda mareșalului Gheorghi Jucov au năvălit în sala consiliului și l-au arestat pe Beria. Mai târziu, în acel an a fost executat.

Învingător în jocurile de interese pentru controlul asupra puterii, Hrușciov a fost numit prim-secretar al Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice.

DIN CULISE

ORGANIZAȚIILE DEFENSIVE EUROPENE

Pactul de la Varșovia, o alianță de opt state din Europa Răsăriteană, având Uniunea Sovietică pe o poziție dominantă fusese semnat în anul 1955. A fost creat ca răspuns la înființarea NATO (Alianța Tratatului Atlanticului de Nord) în anul 1948. Blocada impusă de sovietici asupra Berlinului în anul 1948 a constituit o cauză fundamentală a înființării Alianței Nord-Atlantice, dar crearea acestei organizații a fost determinată și de existența Cominform-ului (Biroul Comunist de Informații), forul oficial al mișcării comuniste internaționale care avea în componență nouă state, inclusiv Uniunea Sovietică.

NATO a fost fondată de către doisprezece state vest-europene; Grecia și Turcia vor adera la această organizație în anul 1952, iar Germania Federală va fi acceptată în anul 1955. Existența a două state germane în est și în vest va funcționa ca un simbol al divizării internaționale în epoca Războiului Rece. Nu a existat nicio coincidență în faptul că Pactul de la Varșovia a luat ființă în urma aderării Germaniei Federale la NATO. Pactul estic era menit să susțină poziția intransigentă a regimurilor comuniste europene față de lumea occidentală.

În mod surprinzător, în cadrul Conferinței de la Geneva din 1955, Hrușciov a venit cu propunerea ca Uniunea Sovietică să fie acceptată ca membru cu drepturi depline în NATO. Chiar dacă propunerea făcută nu reprezenta decât un joc politic al liderului de la Kremlin, totuși numai ideea în sine a unei astfel de concesii privind aderarea Uniunii Sovietice la NATO părea de neconceput.

Între timp, Hrușciov tatona terenul pentru a atrage prin orice mijloace Iugoslavia în sfera de influență a blocului estic. Președintele iugoslav, Tito, a refuzat să se alăture atât NATO cât și Pactului de la Varșovia, menținându-și până la sfârșit poziția de neutralitate între est și vest. În anul 1961, Tito a organizat în Belgrad o conferință internațională cu liderii a douăzeci și cinci de state, inclusiv țări ca India, Egipt și Ghana. Acest eveniment va fi doar începutul a ceea ce se va numi Mișcarea de Nealiniere, o organizație internațională a statelor neutre care nu se considerau aliniate nici unuia din cele două mari blocuri politice: Blocul Estic susținut de statele Pactului de la Varșovia și Blocul Vestic sprijinit pe țările aliate NATO. Mișcarea de Nealiniere va milita pentru detensionarea raporturilor de forțe din perioada Războiului Rece.

Intențiile diferitelor state care au format astfel de coaliții și intersectarea relațiilor dintre aceste națiuni vor face mult mai mult decât să complice situația politică internațională prin alianțe militare precum NATO sau Pactul de la Varșovia care încercau să-și extindă sferele de influență.

Confruntarea cu elita

În perioada în care s-a aflat la putere, Stalin a deținut simultan cele două funcții supreme în partid și stat: secretar general al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și președinte al Consiliului Comisarilor Poporului. După decesul său, partidul și Guvernul deveneau două entități separate: Hrușciov, în calitate de prim secretar, va prelua cârma Partidului Comunist, iar Malencov, în calitate de prim-ministru, va conduce guvernul sovietic. Pentru a revigora situația economiei, Malencov a inițiat o nouă politică de dezvoltare în care era promovată industria ușoară axată pe bunuri de consum. Prin această inițiativă, Malencov ajunsese atât de popular, încât devenise o amenințare pentru poziția de putere a lui Hrușciov. Hrușciov începuse să susțină răspicat importanța dezvoltării industriei grele; scopul acestei poziții era de a se opune politic lui Malencov. În plus, a anunțat un plan de măsuri pentru rezolvarea crizei din ce în mai accentuate de alimente din Uniunea Sovietică, una dintre măsuri fiind și cultivarea vastelor câmpuri neexploatate din Kazahstan. Acest plan nu a fost prea bine primit, fiind luat în derâdere ca un vis utopic de către susținătorii lui Malencov.

Totuși, Hrușciov nu se arăta foarte afectat de acest lucru. Cu toate că nu avea de partea sa toată conducerea sovietică, deținea în schimb controlul strict asupra prim-secretarilor de partid ai diferitelor regiuni și republici sovietice prin autoritatea cu care era investit. În anul 1954, după întoarcerea dintr-o vizită de prietenie pe care o efectuase la Beijing în Republica Populară Chineză, procedează la instalarea unui membru al facțiunii lui Malencov în poziția de prim-secretar al Partidului Comunist al Republicii Socialiste Sovietice Kazahe. Această evidentă măsură de autoapărare a fost luată pentru un simplu motiv: dacă planurile sale de a dezvolta agricultura în Kazahstan vor fi încununate de succes, Hrușciov își va asuma tot creditul popular, iar dacă această măsură se va dovedi un fiasco, va avea posibilitatea să arunce vina asupra susținătorului lui Malencov, personajul pe care-l numise prim-secretar al acelei republici sovietice. În anul 1955, Malencov a propus un buget pentru dezvoltarea industriei ușoare și grele. Însă noul buget nu venea în sprijinul atingerii obiectivelor planului de asistență industrială oferită chinezilor în timpul vizitei la Beijing și nici nu oferea suficiente garanții pentru producția de armament nuclear, care să facă în această privință din Uniuniea Sovietică un stat competitiv în raport cu puterile occidentale. Planul de buget înaintat de Malencov a fost respins, iar acesta a fost convins de către Micoian să facă un pas înapoi și să se retragă din funcția de premier. Succesorul său a fost Bulganin, care era un apropiat al lui Hrușciov încă de când lucrau împreună în proiectul metropolitan pentru construcția metroului moscovit.

▲ Hrușciov (al doilea din stânga) și președintele iugoslav, Tito (al doilea din dreapta). Unul din motivele denunțării crimelor comise de Stalin din anul 1956 a fost refacerea legăturilor diplomatice dintre Iugoslavia și Uniunea Sovietică.

Aceste promovări în serie ale aliaților lui Hrușciov au făcut din acesta cel mai puternic și influent personaj din Uniunea Sovietică. Însă, spre deosebire de predecesorul său Stalin, nu și-a consolidat puterea folosindu-se de epurarea adversarilor săi.

Activitatea diplomatică a noului lider sovietic

Hrușciov, fiind acum liderul de facto al statului sovietic, dorea să scape de imaginea „închisă" pe care o avea țara sa în rândul opiniei publice internaționale, imagine moștenită din epoca stalinistă. A redus presiunile politico-economice pe care Stalin le menținuse asupra statelor satelite Uniunii Sovietice și a promovat câteva măsuri active în sprijinul diplomației. În scopul atragerii Uniunii Sovietice spre cauza menținerii păcii mondiale, a fost organizată o conferință la care au participat liderii celor patru națiuni care avuseseră trupe de ocupație în Austria. Chestiunea spinoasă legată de suveranitatea austriacă implica menținerea echilibrului de putere dintre blocul comunist și blocul occidental, de aceea bunăvoința manifestată de liderul moscovit de a se așeza la masa negocierilor a fost privită ca o mare schimbare a atitudinii diplomației sovietice.

Printre temele importante ale Conferinței de la Geneva ținute în luna iulie a aceluiași an, se regăseau chestiuni legate de reunificarea Germaniei, prezervarea păcii printre națiunile europene și reducerea armamentului din dotarea marilor puteri militare. Înainte ca lucrările conferinței să se închidă, nu se căzuse de acord asupra niciunei rezoluții favorabile rezolvării acestor probleme. Cu toate acestea, Conferința de la Geneva a fost considerată ca un mare succes de către marile puteri ale lumii care au fost convinse de necesitatea menținerii păcii și cooperării internaționale.

Incriminarea regimului stalinist

Discursul Secret

În noaptea de 24 spre 25 februarie a anului 1956, Hrușciov a convocat 1436 de membri de frunte ai Partidului Comunist Sovietic. Dezbaterile conferinței au fost secrete, iar reprezentanților mass-media și atașaților diplomatici străini acreditați la Moscova li s-a interzis accesul în incinta sălii. Nu s-a întreprins nicio măsură pentru a înregistra ceea ce avea să se întâmple.

Într-o tăcere stânjenitoare, Hrușciov s-a postat la tribuna prezidiului în fața auditoriului compus din membri de partid și a ținut un discurs bazat pe un raport întocmit anterior intitulat „Despre cultul personalității și consecințele sale". Discursul denunța actele intolerabile și atrocitățile brutale săvârșite pentru menținerea la putere a regimului stalinist, numărul mare de erori politice grosolane determinate de supraaprecierea abilităților de conducător ale lui Stalin și sacrificarea uriașă de vieți omenești pe altarul guvernării staliniste. Hrușciov a declarat că toate aceste acte tragice și regretabile au fost comise sub imperiul orgoliului nemăsurat al unui singur om, Stalin, iar cultul personalității sale va trebui consemnat la groapa de gunoi a istoriei. Cuvântarea a ținut aproximativ șase ore. Prin acest discurs dur și neașteptat, cultul personalității lui Stalin, supranumit „tătucul" poporului sovietic, a fost complet desființat.

Această cuvântare va fi cunoscută sub numele de Discursul Secret al lui Hrușciov, dar însuși acesta se va arăta sceptic în legătură cu secretizarea documentului pentru o lungă perioadă de timp. În ziua de 4 iunie a aceluiași an, Departamentul de Stat American [Ministerul de Externe] a anunțat că a intrat în posesia unei variante integrale a Discursului Secret. Cu toate că începuse să se producă dezghețul în relațiile dintre Uniunea Sovietică și Blocul Occidental, conținutul Discursului Secret a constituit un adevărat șoc pentru opinia publică internațională.

Schimbarea de atitudine, promovată de Hrușciov, produsă în relațiile diplomatice ale Uniunii Sovietice cu celelalte state a avut o influență considerabilă și asupra țărilor satelite din interiorul blocului comunist. La sfârșitul lunii iunie a anului 1956 s-a produs revolta muncitorilor din orașul polonez Poznan. Vladislav Gomulka, liderul polonez ce fusese închis încă din perioada lui Stalin a fost pus în libertate și desemnat prim-secretar al Partidului Unit Muncitoresc Polonez. Capacitatea sa de lider politic i-a permis să liniștească fără dificultate tulburările sociale care izbucniseră în Poznan. Însă incidentul din Polonia va aprinde, în luna octombrie a aceluiași an, scânteia unei revolte similare în Ungaria, dar, de data aceasta, Uniunea Sovietică va utiliza forța militară, ocupând teritoriul ungar și înăbușind în sânge insurecția.

▲ Mii de oameni au fost uciși în urma intervenției armate sovietice asupra Revoluției Maghiare din anul 1956.

▼ În 1959, în perioada vizitei sale în Statele Unite ale Americii, Hrușciov a făcut o propunere îndrăzneață în fața Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite, aducând în discuție necesitatea unei dezarmări mondiale pe scară largă, deoarece, motiva liderul sovietic, existența armamentului ar amenința menținerea păcii în lume. Totuși, aceasta nu era o propunere prea realistă și a fost primită cu răceală de către statele lumii

Exilarea facțiunii anti-Hrușciov

Intervenția militară sovietică din Ungaria a devenit obiectul unor critici dure internaționale, iar Hrușciov a fost nevoit să facă față unor atacuri din interiorul Uniunii Sovietice. În mod clar, tulburările din satelitul sovietic se produseseră ca urmare a denunțării oficiale a stalinismului inițiată de Hrușciov. Malencov a format un grup de opozanți împotriva lui Hrușciov, printre aceștia aflându-se veteranii Molotov și Caganovici. Aceștia au început să comploteze pentru a-l înlătura pe Hrușciov.

În luna mai a anului 1957, Hrușciov a anunțat un plan concomitent de împărțire a industriei și agriculturii puternic centralizate în organizații regionale locale autonome [sovnarhozuri] și ferme de stat [sovhozuri], în felul acesta încurajând descentralizarea economico-administrativă. A inițiat o adunare economică populară pentru a facilita comunicarea și administrarea noului sistem. Potrivit lui Hrușciov, noul plan urma să conducă în câțiva ani la creșterea producției sovietice de lapte, carne, unt și alte bunuri de consum care să depășească producția pe aceleași segmente a Statelor Unite.

În luna următoare, în cadrul unui congres al liderilor partidului, planul a fost respins cu fermitate. Malencov și Caganovici au criticat punerea în aplicare a planului care ar fi dus, în opinia lor, la distrugerea industriei din Uniunea Sovietică. Majoritatea liderilor sovietici prezenți s-au opus reformelor propuse de Hrușciov. Aliatul de nădejde al lui Hrușciov, Micoian părăsise Moscova, în timp ce Bulganin, un alt susținător devotat a menținut o tăcere suspectă. Liderii partidului adunați la congres au propus ca Hrușciov să fie debarcat de la putere, dar acesta a respins moțiunea de cenzură motivând că numai Comitetul Central al Partidului Comunist ar fi avut autoritatea să-l înlăture din funcția pe care o deținea.

La întrunirea Comitetului Central al Partidului Comunist ținută în luna iunie, Hrușciov, care avea de partea sa armata și o parte a liderilor politici a ieșit victorios din confruntarea cu facțiunea opozantă. Membrii „grupului antipartinic", cum fuseseră numiți au fost excluși din Comitetul Central. Hrușciov a continuat eforturile pentru îndepărtarea de stalinism, refuzând totuși să-și aresteze opozanții ca dizidenți anti-guvernamentali așa cum procedase în trecut Stalin. În schimb, i-a plasat pe linie moartă numindu-i în diferite funcții departe de activitatea Comitetului Central din Moscova.

În contrast cu Malencov și clica sa, capitalul de imagine al lui Jucov ca lider politic a continuat să crească în angrenajul acestor confruntări politice. Jucov a fost un susținător fidel al lui Hrușciov dar va refuza să permită ca Partidul Comunist să exercite controlul asupra armatei sovietice. Temându-se de

faptul că într-o bună zi, armata se va revolta și-l va înlătura de la putere, Hrușciov l-a concediat pe Jucov din funcția de ministru al apărării.

Ceva extraordinar avea să se întâmple în aceeași lună în care Hrușciov l-a demis pe eroul din al Doilea Război Mondial: Sputnik, primul satelit artificial sovietic a fost lansat pe orbită, uimind toată lumea. Lansarea lui Sputnik va umbri total incidentul legat de mazilirea lui Jucov.

Bulganin nu-și arătase public susținerea în timpul derulării congresului unde se pusese în discuție poziția de lider a lui Hrușciov. În luna martie a anului 1958 a fost debarcat din funcția de prim-ministru pe care o ocupa, fiind numit președinte al Băncii Naționale a Uniunii Sovietice. Hrușciov și-a asumat poziția de premier în timp ce deținea și funcția de prim-secretar al partidului. Devenise acum, mai mult ca oricând, cel mai puternic personaj din ierarhia sovietică.

◂ Mao Tzedong (stânga) și Hrușciov. Încă de la Revoluția Maghiară din 1956, încep să se facă simțite semnele unei aparente democratizări a regimurilor comuniste europene, dar Mao Tzedong care avansase în implementarea „reformelor" staliniste în China nu vedea cu ochi buni schimbările survenite în Europa Răsăriteană.

Calea coexistenței pașnice

În anul 1957, Uniunea Sovietică a reușit să dezvolte programul nuclear ICBM (rachetele balistice intercontinentale). Hrușciov a folosit imaginea de succes de care se bucura complexul militar tehnologic al țării sale ca pe o oportunitate de a relua presiunile legate de coexistența pașnică în lume, tema de predilecție a diplomației sovietice, sprijinind ideea organizării unei conferințe a liderilor marilor puteri.

În momentul în care se părea că Uniunea Sovietică va domina dezbaterile în cadrul unei conferințe internaționale, în maniera propusă de Hrușciov, Statele Unite au ezitat să participe la eveniment. În acea perioadă, America a reușit să lanseze cu succes pe orbita terestră un satelit artificial, iar președintele american, Dwight Eisenhower, a continuat să susțină o poziție fermă împotriva semnării unui tratat de neproliferare a armelor nucleare.

În octombrie 1959, Hrușciov a fost într-o vizită oficială în China - aliatul sovietic din sfera de influență comunistă - unde l-a întâlnit pe Mao Tzedong. Relațiile bilaterale dintre China și URSS nu se găseau în cea mai fastă perioadă, încă de pe vremea când Hrușciov denunțase regimul stalinist. Mao Tzedong a criticat deschis inițiativa Moscovei de a acorda sprijin Indiei în disputa transfrontalieră cu China și a catalogat politica de coexistență pașnică cu Occidentul, promovată de Hrușciov, ca o formă de revizionism care deviase mult de la principiile originale ale ideologiei marxist-leniniste. Cu un an înainte, Uniunea Sovietică reacționase nefavorabil la politica Marelui Salt Înainte (Great Leap Forward), inițiată de Mao și astfel, între Uniunea Sovietică și China s-a creat o ruptură evidentă.

Reducerea efectivelor armatei sovietice cu 1.200.000 de soldați, anunțată de Hrușciov în ianuarie 1960 a oferit dovada faptului că propunerea de demilitarizare făcută în Adunarea Generală a Națiunilor Unite nu fusese doar vorbărie goală. Totuși, în timp ce comunitatea internațională înainta cu pași repezi pe cale păcii, în data de 1 mai, un incident nefericit avea să spulbere aceste speranțe: un avion american de recunoaștere de tip U2 a fost doborât pe teritoriul sovietic.

Cursa spațială și calea către un război nuclear	
1939	În America începe dezvoltarea proiectului Manhattan ca răspuns la temerile legate de cercetările întreprinse de germani pentru producerea de arme nucleare
1942	Wernher von Braun a reușit să testeze cu succes lansarea primei rachete de tip V2
1948	Uniunea Sovietică dezvoltă bomba atomică
1954	America detonează cu succes în atolul Bikini prima bombă cu hidrogen
1957	Uniunea Sovietică lansează pe orbită satelitul artificial Sputnik I
1958	America lansează satelitul Explorer I
1961	Iuri Gagarin din Uniunea Sovietică finalizează cu succes primul zbor spațial uman
1963	Se semnează Tratatul asupra interzicerii parțiale a testelor cu armament nuclear, între SUA, Marea Britanie și URSS
1969	Neal Armstrong din Statele Unite este primul om care a pășit pe suprafața Lunii

CĂLĂTORII ÎN TIMP

CURSA SPAȚIALĂ

Lansarea cu succes pe orbită a satelitului Sputnik nu a însemnat numai faptul că tehnologia de explorare spațială a Uniunii Sovietice va surclasa realizările americane în domeniu. S-a pus de asemenea problema, că Uniunea Sovietică va avea posibilitatea să atașeze un focos nuclear la o rachetă similară celei care lansase satelitul Sputnik în spațiu și să expedieze astfel o încărcătură mortală în orice colț al lumii.

Echipa de cercetare care lucrase la dezvoltarea programului rachetelor V2 în Germania, în perioada celui de-al Doilea Război Mondial a avut cea mai însemnată contribuție în cadrul competiției pentru explorarea spațială dintre Statele Unite și Uniunea Sovietică. Litera „V" reprezintă prescurtarea de la cuvântul german „vergeltungswaffe", care înseamnă „arme de represalii" sau „arme de răzbunare". „Părintele cosmonauticii sovietice", Serghei Coroliov a utilizat cercetările echipei care s-a ocupat de dezvoltarea rachetelor V2 în realizarea satelitului Sputnik. Wernher von Braun, nazistul care a dezvoltat tehnologia rachetelor V2 a coordonat eforturile pentru realizarea rachetelor americane după război. La câteva luni după lansarea lui Sputnik, America a realizat cu succes lansarea satelitului artificial, Explorer I.

◂ Hrușciov dă mâna cu liderii Germaniei Răsăritene în fața unei machete a satelitului Sputnik I.

Armele nucleare posedă o putere distructivă monstruoasă și emit cantități uriașe de radiații în atmosferă. Dacă cele două superputeri adversare și-ar fi lansat arsenalul nuclear, una împotriva alteia, exista temerea pe deplin întemeiată că această acțiune va conduce la sfârșitul lumii. Din fericire, armele nucleare nu au fost niciodată utilizate în perioada Războiului Rece. Cei doi principali protagoniști au stocat pur și simplu cantități uriașe de arme nucleare, provocându-se reciproc, fără a duce la bun sfârșit aceste amenințări. Cursa spațială dintre SUA și URSS va duce în ultimă instanță la sfârșitul cursei înarmărilor dintre cele două superputeri, decât să conducă la izbucnirea unui nou război mondial.

Criza rachetelor cubaneze și înlăturarea lui Hrușciov

Operațiunea Anadîr

CA RĂSPUNS LA SOLICITĂRILE SOVIETICILOR de a li se oferi scuze publice pentru survolarea spațiului aerian de către un avion spion, americanii au susținut teoria că aeronava făcea pur și simplu observații ale fenomenelor atmosferice. Totuși, chiar pilotul avionului doborât, Gary Powers, a recunoscut că efectua un zbor de spionaj, iar Statele Unite s-au aflat în postura stânjenitoare de a justifica acest incident care punea în pericol pacea mondială. În luna mai, la Conferința Celor Patru Mari Puteri, organizată la Paris, Hrușciov a solicitat încă odată scuze din partea americanilor, dar Eisenhower a refuzat să-i satisfacă cererea. Lucrările conferinței au fost întrerupte și încă odată s-au intensificat tensiunile între cele două superputeri din perioada Războiului Rece.

Pe 12 aprilie 1961, sovieticii vor face un pas înainte prin lansarea cu succes în spațiu a primei navete cosmice pilotată de om, Vostok I. Cam în aceeași perioadă, Fidel Castro, președintele cubanez, sprijinea cauza socialismului în emisfera vestică. În același an, noul președinte american, John Fitzgerald Kennedy a ordonat invazia Cubei care fusese plănuită de ceva vreme împreună cu forțele anti-castriste. Mica aventură militară va forța Cuba să-și strângă și mai mult legăturile cu Uniunea Sovietică. În luna iunie, după eliberarea pilotului avionului U2, americanii și sovieticii s-au întâlnit în cadrul unei conferințe, dar relațiile dintre cei doi coloși militari nu s-au îmbunătățit.

În perioada aceasta, rapoartele spionilor occidentali făceau referire la faptul că Uniunea Sovietică nu ar fi avut în dotare un arsenal nuclear atât de numeros, așa cum lăsaseră liderii de la Kremlin să se înțeleagă. Spionajul susținea că rachetele sovietice ICBM nu erau capabile să lovească ținte de pe teritoriul american. Politica de coexistență pașnică, promovată de Hrușciov se baza pe fundamentul superiorității militare sovietice, dar în acel moment era necesar să se creeze un nou tip de amenințare care să mențină jocul făcut de sovietici. Hrușciov a venit cu o idee genială care să conducă la intimidarea americanilor: va instala rachete balistice cu rază medie de acțiune pe teritoriul Cubei, aliatul său communist. Acest plan va fi numit „Operațiunea Anadîr".

Americanii au avut informații despre „Operațiunea Anadîr" în data de 14 octombrie 1962. Fotografiile luate din spațiul aerian al Cubei de către avioane de spionaj U2, au relevat baze de lansare a rachetelor balistice aflate în construcție. A fost confirmat și faptul că nave militare încărcate cu rachete balistice sovietice se îndreptau spre Cuba. În timpul negocierilor dintre Hrușciov și Kennedy, americanii au cerut stoparea transporturilor speciale de rachete în Cuba, dar sovieticii au declinat solicitarea. Nu s-a reușit să se ajungă la un compromis și se credea că izbucnirea unui război era inevitabilă.

Câteva ore după ce Hrușciov dăduse undă verde acțiunilor defensive împotriva incursiunilor americane în spațiul aerian cubanez, armata sovietică din Cuba a doborât un avion de recunoaștere U2. Tensiunile crescuseră la un nivel extrem. Departamentul American al Apărării (Pentagonul) a solicitat un contra-atac imediat, dar Kennedy a refuzat să dea curs acestei solicitări; în schimb, le-a transmis sovieticilor o propunere: dacă bazele sovietice de rachete vor fi demontate, SUA se angaja să nu treacă la invadarea statului insular comunist. În data de 28 noiembrie, Hrușciov a transmis un mesaj radiofonic prin care asigura că rachetele balistice din Cuba se vor întoarce în silozurile din Uniunea Sovietică. Opinia publică internațională a respirat ușurată la gândul că fusese doar la un pas de calea anihilării totale, dar cetățenii sovietici au aflat de acest incident abia după ce au ascultat mesajul lui Hrușciov de la radio.

Un dictator adept al reformelor

Demontarea bazelor de rachete din Cuba pentru a evita o criză majoră, a fost catalogată de China drept o slăbiciune diplomatică, iar Fidel Castro, care nu fusese consultat în timpul negocierilor dintre Kennedy și Hrușciov, a fost extrem de furios. Nomenclatura sovietică a considerat situația creată ca pe o jignire națională, numai Hrușciov nu s-a simțit deloc umilit. Din contră a avut mereu convingerea că a protejat Cuba de intruziunile imperialiștilor americani. Imediat după îndepărtarea efectelor crizei cubaneze, Hrușciov i-a acordat lui Aleksandr Soljenițîn permisiunea de a publica romanul „O zi din viața lui Ivan Denisovici". Această lucrare descria viața din gulaguri în perioada regimului stalinist, provocând dispute aprinse în rândurile partidului comunist asupra oportunității publicării acestui roman.

Hrușciov a început să piardă sprijinul în cadrul Partidului Comunist, singurul fundament pe care se baza în interiorul societății sovietice. La Congresul din anul 1962, partidul a fost împărțit în sectoare industriale și agricole. Fiecare organizație regională a Partidului Comunist trebuia să aibă acum două funcții de secretari, una pentru sectorul industrial și alta pentru cel agricol. Organismele administrative de partid ale Uniunii Sovietice, care prin tradiție erau

▲ Soldați ruși înconjurând un avion american de recunoaștere U2 care fusese doborât. Hrușciov a provocat iritarea liderilor sovietici, în momentul în care, în mijlocul dezbaterilor Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite, ținută la patru luni după incidentul avionului U2, și-a scos un pantof din picior făcând o mișcare ca și cum ar fi bătut cu el în masă ca urmare a unor acuze pe care i le adusese președintele filipinez.

▼ O ceremonie organizată în onoarea primului zbor spațial realizat de cosmonautul Iuri Gagarin (al doilea din dreapta pe rândul din față). În centrul rândului din față se zărește Nichita Hrușciov.

Baze de rachete instalate în Cuba. Pentru a acoperi manevrele secrete sovietice în Cuba, instalarea rachetelor balistice a fost denumită „Operațiunea Anadîr", în încercarea de a risipi suspiciunile ("Anadîr" este numele unui râu în regiunea arctică din Extremul Orient Rus).

Biblioteca de amintiri

MEMORIILE LUI HRUȘCIOV

În momentul de față, memoriile lui Hrușciov sunt adunate în trei volume. „Memoriile lui Hrușciov", versiunea publicată încă din timpul vieții cuprinde doar unul din cele trei volume apărute ulterior. Acest volum a fost publicat de către o editură americană, dar nu se cunosc detalii suficiente privind felul în care aceste amintiri au ajuns în vest. Sunt mai multe teorii, printre care una ce susține că a făcut unele înțelegeri pentru a trimite memoriile unor persoane de încredere cunoscute din spațiul occidental și alta care încearcă să acrediteze ideea că totul s-a petrecut fără cunoștința lui Hrușciov.

Ca om ajuns la asfințitul vieții, Hrușciov redă în memoriile sale într-o manieră sinceră și directă momentele și evenimentele trăite, dezvăluind chiar câteva aspecte inedite și surprinzătoare, ce nu fuseseră cunoscute până la apariția acestei cărți. A dorit să ofere o mărturie istorică pentru generațiile viitoare, descriind în detaliu evenimente și întâmplări reale din viața sa tumultuoasă. Povestirile sale au fost împânate cu aspecte numeroase pe care guvernul sovietic ar fi preferat să le țină sub tăcere. Liderii sovietici l-au somat să vină în fața lor și să ofere explicații în legătură cu publicarea memoriilor. Se spune că în acele momente, Hrușciov și-a provocat interlocutorii să procedeze cum vor considera de cuviință, chiar condamnându-l la moarte sau orice alte măsuri vor dori să întreprindă în legătură cu persoana sa.

În cele din urmă a fost forțat să semneze un document prin care nu recunoștea autenticitatea memoriilor și le considera un fals. După acest incident, nu va mai încerca niciodată să continue dictarea amintirilor sale.

obișnuite cu controlul exercitat de un singur prim-secretar, vor cădea curând în haos.

Pentru a împiedica căderea diplomației sovietice în fanta creată de criza rachetelor cubaneze, au fost încheiate acorduri privind întârzierea proliferării armelor nucleare de distrugere în masă, dar acest lucru s-a dovedit insuficient pentru a repara prestigiul afectat al lui Hrușciov. Pentru a înrăutăți și mai mult situația, în numeroase regiuni ale țării a început să se resimtă criza acută de alimente. Ca să rezolve această criză a anunțat înființarea unor comitete naționale care să gestioneze coordonarea separată a agriculturii Uniunii Sovietice. Uniunea Sovietică părea să se afle într-o situație de derută, în care nimeni nu răspundea de nimic.

În luna octombrie a anului 1964, aflându-se într-o stațiune de odihnă, Hrușciov a primit un telefon de la Moscova. La capătul celălalt al liniei telefonice se afla omul politic sovietic, Mihail Suslov, care i-a cerut lui Hrușciov să se întoarcă imediat la Moscova pentru o chestiune urgentă.

Numai doi oameni au venit să-l întâmpine pe Hrușciov la Moscova: șeful KGB însoțit de un soldat. Hrușciov a fost condus la o întrunire de urgență a liderilor Partidului Comunist unde a fost împroșcat de critici din partea majorității celor prezenți, în legătură cu planurile sale absurde și stilul arbitrar de conducere. Așa cum se plănuise înainte de sosirea lui Hrușciov, liderii politici prezenți au propus revocarea din funcție a acestuia. Protestele lui Hrușciov au fost întâmpinate de indiferența tăcută a celor din sală. În ziua următoare, pe data de 14 octombrie, a fost obligat să semneze o cerere de demisie care fusese pregătită anterior de conducerea partidului, fiind eliberat din toate funcțiile de lider al Uniunii Sovietice.

▲ John F. Kennedy a fost copleșit de elogii pentru că a reușit să găsească o soluție pașnică în criza rachetelor cubaneze. Dacă izbucnea un război nuclear între Uniunea Sovietică și Statele Unite, sute de milioane de oameni ar fi putut să-și piardă viețile.

▲ O fotografie a lui Hrușciov realizată în anul 1970, cu un an înainte de a muri.

Viața de pensionar a lui Hrușciov

Hrușciov a fost succedat în funcția de secretar general al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice de către Leonid Brejnev, iar în poziția de premier de Alexei Kosîghin. În această perioadă, Hrușciov a fost cazat în vila de vacanță a lui Molotov. A fost pus în temă despre noua conducere sovietică de către Micoian, care l-a informat că primise și permisiunea să-și petreacă restul vieții în reședința sa din Moscova. În momentul în care Hrușciov a replicat cu blândețe că va locui în locurile indicate de oficialități, nu-l mai recunoșteai în acest om pe reformatorul puternic care existase odată.

Hrușciov își va petrece restul zilelor în postura de pensionar. A început să fie preocupat de cultivarea roșiilor și practicarea artei fotografice, o pasiune a sa mai veche. Noul stil de viață nu-i va aduce împlinirea pe care o trăise ca actor important pe scena politicii mondiale. Se părea că rămăsese ancorat în anii de glorie ai trecutului. În 1966 a început să-și dicteze memoriile, de-a lungul câtorva ani fiind înregistrate mari cantități de benzi magnetice. Aceste mărturii inestimabile despre anii de început ai Uniunii Sovietice au ajuns, nu se știe prin ce mijloace, în Europa Occidentală și au fost publicate în anul 1971 sub titlul „Memoriile lui Hrușciov". În acel an, Hrușciov împlinea 77 de ani. Suferea de o maladie cardiacă, afecțiune care-i va cauza moartea. Și-a dat ultima suflare în ziua de 11 septembrie a anului 1977 într-un salon al Spitalului Central din Kremlin, Moscova. Va fi înmormântat în cimitirul Novodevichi din Moscova, departe de mausoleul lui Vladimir Ilici Lenin, idolul său de-o viață.

Oficiosul Partidului Comunist, Pravda, a relatat scurt și concis știrea privind trecerea în neființă a fostului lider, luând totuși în considerare realizările semnificative întreprinse în sprijinul reformării societății sovietice. Sub noua conducere a lui Leonid Brejnev, Uniunea Sovietică se va întoarce la vechile metehne ale regimului stalinist de tristă amintire. Semințele libertății „sădite" de Nichita Hrușciov nu vor răsări mai devreme de un sfert de secol.

Denunțarea atrocităților regimului stalinist

Hrușciov a acuzat regimul lui Stalin că afectase grav fundamentul Uniunii Sovietice și periclitase pacea și stabilitatea în întreaga lume. Un membru al Partidului Comunist din Italia reitera faptul că numai un geniu literar ca Dante Alighieri, autorul Divinei Comedii, ar fi avut abilitatea de a descrie cu acuratețe situația după ce Hrușciov a surprins întreaga lume prin denunțarea regimului stalinist. Care a fost contextul și ce a susținut motivația din spatele Discursului Secret care va zgudui atât blocul răsăritean cât și spațiul occidental?

Comisia Pospelov

ÎN DATA DE 14 FEBRUARIE 1956 a fost organizat Congresul al XX-lea al Partidului Comunist Sovietic. Înainte de congresul din acel an, nimeni nu îndrăznea măcar să-l considere pe Stalin un simplu membru de partid care ar fi putut fi criticat ca oricare altul în cadrul structurilor politice. Hrușciov era conștient de acest lucru și asta l-a motivat și mai mult să ia decizia de a susține discursul împotriva lui Stalin. Discursul său nu a fost unul spontan; pentru această cuvântare în fața congresului s-a pregătit meticulos.

La sfârșitul anului 1955, la o ședință de pregătire a lucrărilor Congresului al XX-lea al partidului, a propus înființarea unei comisii pentru investigarea acțiunilor lui Stalin. Această inițiativă a fost întâmpinată de o opoziție aproape isterică din partea unor lideri ca Molotov sau Caganovici. Aceștia au susținut că punerea în discuție a oportunității actelor întreprinse de Stalin, succesorul lui Lenin va contesta legitimitatea liderilor Uniunii Sovietice care îi fuseseră colaboratori apropiați. Hrușciov a reușit să obțină aprobarea formală a liderilor sovietici convingându-i să arunce pe umerii lui Beria întreaga responsabilitate a crimelor comise în epoca stalinistă, dar chiar și în aceste condiții toți cei prezenți erau conștienți de faptul că fostul șef al serviciilor secrete nu putea acționa de unul singur fără aprobarea lui Stalin. Pasul următor a fost instituirea unui organism de investigare și cercetare a crimelor din epoca stalinistă condus de Piotr Pospelov. Pospelov a fost numit șef al acestei comisii, care-i va purta numele, fiind considerat un investigator destul de imparțial. Hrușciov a ordonat Comisiei Pospelov să reconsidere opresiunea și despotismul arbitrar practicat în timpul regimului stalinist printr-o analiză detaliată și exhaustivă.

Raportul complet bazat pe cercetările Comisiei Pospelov a fost considerat de Hrușciov mai mult decât satisfăcător. Raportul făcea referire la faptul că indiferent de geniul de lider al lui Lenin și de capacitatea sa de a implementa un sistem politic strălucit, opresiunea și teroarea care s-au instaurat după moartea acestuia au fost rezultatul inevitabil al cultului personalității promovat de Iosif Stalin.

În mod natural, liderii Partidului Comunist au fost consternați și indignați când au parcurs paginile raportului. În cele din urmă, Congresul al XX-lea al Partidului Comunist va fi organizat înainte de a se putea lua o decizie cu privire la oportunitatea publicării conținutului raportului.

Adunarea de la miezul nopții

În discursul susținut în fața membrilor Partidului Comunist, Hrușciov a vrut să se asigure că cei prezenți vor înțelege cât de periculoasă poate deveni venerarea dusă la extrem a unei singure persoane și că era necesar să se întoarcă la vechile valori ale leninismului; în acest sens a promovat importanța unei conduceri colective a țării pentru a evita crearea unui cult al personalității. Prin urmare, la început nu a făcut referiri clare, dar toți cei prezenți în auditoriu cunoșteau identitatea celui descris cu lux de amănunte - figura centrală a cultului personalității.

În acțiunea de repudiere a regimului lui Stalin, Hrușciov nu se afla de unul singur în fața celorlalte personalități ale partidului care se opuneau acestei inițiative. Unul dintre susținătorii săi era Micoian, ministrul economiei de la acea vreme.

▸ Hrușciov agitându-și pumnul în aer pentru a-și susține discursul făcut în fața Adunării Generale a Națiunilor Unite din anul 1960.

◂ Lavrenti Beria, temutul călău-șef din perioada Marii Epurări inițiată de regimul stalinist. La trei luni după decesul lui Stalin a fost arestat și mai târziu a fost executat.

„Când eram sub conducerea lui Stalin, nu aveam idee dacă locul în care eram trimis era o casă sau o închisoare."

◄ Stalin (stânga) și Hrușciov. În acea vreme Hrușciov îl urma orbește pe Stalin, fără să pună în discuție deciziile acestuia.

Micoian susținea că pentru a se întoarce la valorile ideologiei leniniste era necesară o recunoaștere a crimelor comise de Stalin. În cea de-a treia zi a congresului, Micoian a venit la tribuna prezidiului și a denunțat personajul care se aflase în centrul cultului personalității într-un mod mult mai dur decât o făcuse chiar Hrușciov. Micoian era expert în economie și a inclus în asertiunile sale critice, teoriile economice dezastruoase pe care le promovase Stalin. Discursul său a stârnit ovații, iar cei prezenți s-au ridicat în picioare aplaudând, lucru neobișnuit pentru întrunirile Partidului Comunist.

Nu se știe dacă Hrușciov a simțit puțină invidie pe discursul lui Micoian care-i furase ropotele de aplauze ce i se cuveneau pentru că inițiase denunțarea crimelor staliniste. Câteva zile mai târziu, în cadrul ceremoniei de închidere a lucrărilor congresului, Hrușciov i-a întrebat pe liderii partidului adunați în sală ce trebuie întreprins în legătură cu cercetările Comisiei Pospelov. A primit același răspuns din partea acestora ca și în perioada în care încercase să-i convingă de necesitatea investigațiilor Comisiei Pospelov. Însă, în momentul în care le-a propus să audieze raportul Comisiei Pospelov, în sală s-a așternut liniștea. În noaptea de 24 februarie, Hrușciov i-a adunat pe liderii partidului pentru a susține Discursul Secret. Conform memoriilor lui Hrușciov, pe măsură ce citea Discursul Secret, asistența din sală era atât de amuțită încât se auzeau chiar bătăile din aripi ale unui fluture. În orice caz, membri de partid prezenți cunoșteau foarte bine crimele pe care le comisese Stalin. Însă, considerau că acțiunile lui erau justificate în măsura în care fuseseră întreprinse spre binele Uniunii Sovietice. Au fost numite adevăratele personaje de care se folosise Stalin în acțiunile sale mârșave pentru a rămâne la putere. Afirmația lui Hrușciov că nu știa dacă Stalin îl conducea către casă sau spre un tip de închisoare, a creat o vie impresie în rândul ascultătorilor. Hrușciov a fost singurul personaj suficient de curajos care să facă apel la o schimbare de atitudine și mentalitate în Uniunea Sovietică, care să marcheze o întoarcere sigură de la stalinism la o societate bazată pe adevărata doctrină leninistă.

Pentru prima dată, membrii partidului au înțeles adevărata natură a regimului lui Iosif Visarionovici Stalin. Trăiau cu convingerea că Stalin făcea parte din fundamentul pe care se clădise Uniunea Sovietică, dar acum începuseră să realizeze că acest personaj fusese în realitate un demolator al fundațiilor statului sovietic. Membrii de partid nu luaseră niciodată în calcul posibilitatea ca orgoliul dictatorului sovietic să-i conducă la dezastre precum înfrângerile suferite de Uniunea Sovietică în prima parte a războiului cu Germania.

Scopul denunțării lui Stalin

Perioada imediat următoare desfășurării Congresului al XX-lea al Partidului Comunist în care fusese susținut Discursul Secret este considerată momentul în care Uniunea Sovietică începe să se elibereze de sub influența stalinismului. În orice caz, nu exista o mișcare antistalinistă anterioară Discursului Secret.

Imediat după decesul lui Stalin, Beria a inițiat o măsură pentru amnistierea în masă a prizonierilor din gulaguri, condamnați pe nedrept. De asemenea, Malencov a promovat dezvoltarea industriei ușoare și a inițiat un plan de măsuri pentru a reduce lipsa acută a bunurilor de consum de care suferea populația Uniunii Sovietice; aceste măsuri au dus la o recunoaștere tacită a eșecului strategiei prioritare de dezvoltare a industriei grele, marca de aur a economiei staliniste. Acțiunile întreprinse de conducerea sovietică erau semnul unei îndepărtări graduale de politicile staliniste.

Din stânga spre dreapta: Micoian, Voroșilov și Stalin. Micoian a fost un adept fidel al lui Stalin, dar mai târziu îl va dezavua, continuându-și activitatea politică până în anul 1974.

Însă, ultima țintă a lui Hrușciov era Stalin însuși și nu doar regimul stalinist. Probabil că repudierea lui Stalin îl va împinge pe Hrușciov în confruntări politice din care va ieși învingător. Astfel, a fost nevoit să-l înlăture pe Malencov de la putere, dar facțiunea conservatoare avea încă o recunoaștere politică importantă de care era bine să se țină seama. Motivul controversei era interesul șovăielnic în prestigiul și moștenirea lui Stalin. Pentru a le zdrobi influența trebuia să trimită imaginea lui Stalin în mormânt. Personajul din istoria Uniunii Sovietice care ar fi avut o mai mare autoritate decât Stalinar fi fost Vladimir Ilici Lenin. Cultul personalității lui Stalin a continuat să reprezinte un element important în ideologia sovietică, motiv pentru care Hrușciov a început să susțină că este succesorul lui Lenin și nu al lui Stalin. Problema era din ce perspectivă această idee putea fi pusă în practică.

Este adevărat că și Hrușciov și Micoian îl criticaseră public pe Stalin, făcând referiri la regimul de opresiune din era stalinistă, dar exista o diferență majoră de statut între experimentatul specialist în politici economice și liderul PC. Până în acel moment Hrușciov îl criticase pe Stalinla fel cum o făcuseră Molotov sau Caganovici. În ce măsură îl criticau pe Stalin fără să se includă pe ei înșiși în aceste critici? Au rezolvat această dilemă, făcând din anul 1934 punctul forte al criticilor la adresa lui Stalin.

Acesta a fost anul în care s-a ținut al XVII-lea Congres al Partidului Comunist Sovietic și a fost asasinat Chirov. Concomitent cu declanșarea Marii Epurări din era stalinistă a crescut și autoritatea totalitară. Astfel în scopul acaparării puterii absolute s-a instaurat un regim de teroare, iar venerarea și cultul unei singure persoane pot fi considerate cauze a ceea ce avea să se întâmple. Dacă „cultul personalității" putea fi distrus, vina asupra crimelor regimului pe care-l instaurase îi aparținea lui Stalin, iar Partidul Comunist nu putea fi acuzat că ar fi participat activ la represiune.

Din cauza încrederii ferme în trăinicia acestui concept, va continua să fie împotriva cultului personalității și până la un anumit punct a reușit acest lucru. Repudierea lui Stalin a dus la dezghețul relațiilor dintre Uniunea Sovietică și Blocul Occidental, iar sub conducerea lui aveau să se deschidă căile către o coexistență pașnică între lumea vestică și spațiul sovietic.

Influență și erori

În timp ce-și consolida, poziția Hrușciov a subestimat dificultatea reformării Uniunii Sovietice după regimul stalinist, situație care avea să se schimbe datorită intențiilor de a destaliniza statul exprimate în cadrul congresului. Discursul său, va fi cunoscut sub numele de Discursul Secret, dar nu va rămâne așa pentru mult timp, conținutul său fiind răspândit și cunoscut gradual de către opinia publică. Fiecare membru de partid prezent trebuia să întocmească un raport al luărilor de poziție din cadrul congresului și nu a existat niciun mijloc rezonabil de a-i constrânge pe cei care audiaseră Discursul Secret să continue să păstreze confidențialitatea asupra conținutului său. O mare cantitate de copii ale discursului au circulat în Polonia și una din teorii susține că CIA va pune mâna pe o copie în acest mod. La început, nu toți membrii partidelor comuniste din diferite țări au crezut că discursul era autentic, dar, în cele din urmă au acceptat autenticitatea materialului datorită poziției oficiale și explicațiilor furnizate de conducerea Uniunii Sovietice.

Sentimentele opiniei publice și opiniile nucleului de conducere al partidului comunist în legătură cu Stalin se traduceau în mod diferit. Se poate spune că fostul dictator sovietic era respectat de populație datorită spaimei cronice pe care o sădise în sufletele oamenilor, în schimb corifeii partidului se temeau de acesta, fiind constrânși să-l respecte. Este o realitate faptul că inițiativele lui Hrușciov au contribuit la destabilizarea diferitelor regimuri comuniste din lume. Dezavuarea lui Stalin de către liderii sovietici ca Nichita Hrușciov va duce la zdruncinarea fundamentului acestei stabilități.

Ca o consecință a acestor inițiative au izbucnit mai multe revolte și confruntări în Europa Răsăriteană cum ar fi Revoluția Maghiară din 1956 și a fost provocată criza în relațiile diplomatice dintre Uniunea Sovietică și China, conflict ce a mocnit o perioadă de timp. În viziunea lui Hrușciov realizarea unei societăți comuniste ideale eliberate din ghearele tiraniei nu mai putea fi pusă în practică datorită acestor evenimente, iar ca situația să se înrăutățească și mai mult criticile aduse regimului stalinist au fost îngrădite după căderea acestuia de la putere.

Cu toate acestea, în mod cert cortina căzută peste gargantuelicul stat cunoscut sub numele de Uniunea Republicilor Socialiste Sovietice a fost înălțată prin eforturile unei singure figuri politice: Nichita Hrușciov. Curajoasa provocare asumată de Hrușciov, în contradicție cu intențiile sale, va deveni una din cauzele pe termen lung ale unui potențial colaps al spațiului comunist; se poate spune că avem de-a face cu cea mai mare ironie a istoriei.

▲ În anul 1936, cetățenii Uniunii Sovietice continuau să-l venereze pe Stalin chiar dacă acesta era considerat arhitectul-șef al epurărilor sângeroase din acele vremuri.

Hrușciov (al doilea din dreapta) și alți membri ai conducerii sovietice stând în fața mausoleului lui Lenin în anul 1956. Șase ani mai târziu, după demontarea cultului lui Stalin, corpul dictatorului a fost mutat din mausoleu.

SFÂRȘITUL LUMII AȘA CUM ÎL ȘTIM? CRIZA RACHETELOR CUBANEZE

Declarații contrastante

Hrușciov continua să-și mențină credința că o eventuală dispariție a capitalismului ar fi necesară pentru realizarea unei societăți ideale. Pledoaria acestuia pentru coexistență pașnică în lume sugera că problemele internaționale pot fi soluționate fără recurgerea la intervenția armată. Mai exact, Hrușciov se referea la o competiție pașnică între capitalism și comunism care va decide care dintre ideologii va ieși învingătoare în final.

La început poate părea paradoxal, dar menținerea unei forțe militare competitive era în realitate necesară pentru a gira continuarea doctrinei coexistenței pașnice promovată de Hrușciov. Dacă balanța potențialului militar va înclina în favoarea unei puteri sau a alteia, atunci superioritatea forței militare va deveni resortul inevitabil care va anima relațiile și negocierile de orice natură dintre cele două puteri implicate.

Cu toate acestea vor exista discuții bilaterale privind reducerea producției de armament și a arsenalelor militare, dar va fi imposibil pentru Statele Unite și Uniunea Sovietică să înceteze asistența militară acordată statelor aliate. SUA instalase deja rachete nucleare pe teritoriul Turciei și Italiei care aveau capacitatea să lovească Moscova. Uniunea Sovietică nu poseda proiectile nucleare capabile să lovească direct ținte de pe teritoriul Statelor Unite, în consecință era necesar pentru aceștia să găsească soluții pentru a contracara supremația americană. Între timp, un incident în Cuba va face această inițiativă fezabilă: înlăturarea în anul 1959 a regimului Batista de către comunistul Fidel Castro.

Tactici născute din nerăbdare

Administrația înlăturată de Castro își continuase existența prin sprijinul masiv al Statelor Unite. Proclamarea guvernului revoluționar a constituit o expresie vie a poziției antiamericane din Cuba iar relațiile dintre America și insula vecină s-au înăsprit rapid. În ianuarie 1961 au fost rupte relațiile diplomatice între cele două părți. Cuba a stabilit relații strânse cu Uniunea Sovietică, veșnicul inamic al Americii, iar în luna aprilie a celui an, cele două țări au format o alianță pentru răspândirea revoluției socialiste internaționale.

Decizia pentru instalarea rachetelor în Cuba a fost luată de către conducerea sovietică în luna mai a anului 1962. Pentru a securiza informațiile împotriva celei mai mici posibilități de deconspirare a secretului operațiunii, guvernul sovietic i-a dat o denumire fără rezonanță, Operațiunea Anadîr – după un râu din regiunea arctică a Extremului Orient Rus. Numai câțiva ofițeri au fost puși la curent cu detaliile complete ale operațiunii. La mijlocul lunii iulie, una câte una, nave având la bord peste 40.000 de soldați sovietici și șaizeci de rachete încep să se îndepărteze de apele teritoriale sovietice. Pentru a camufla încărcătura navelor, rachetele au fost mascate printre utilaje agricole.

În momentul în care, în data de 14 octombrie, un avion de recunoaștere american de tip U2 a filmat capacități de lansare a rachetelor nucleare în Cuba, mai mult de jumătate din cantitatea de rachete pe care sovieticii intenționau să le trimită în insulă fusese deja transportată.

Liderii celor două părți ajung la un compromis

În momentul în care prezența rachetelor sovietice în Cuba a fost confirmată, Pentagonul a insistat că era necesar un atac imediat pentru a rezolva situația. Nu exista niciun motiv să se aștepte la o eventuală prăbușire militară sovietică sub imperiul unui atac masiv direct; în schimb izbucnirea unui război nuclear pe scară largă devenea iminentă. Președintele Statelor Unite ale Americii, considerat cel mai puternic personaj politic al planetei, purta pe umerii săi în acele clipe responsabilitatea luării unei decizii care să nu conducă la anihilarea totală a rasei umane.

Pe 22 octombrie, într-o alocuțiune televizată președintele John F. Kennedy a anunțat că se va institui blocada asupra apelor teritoriale cubaneze pentru a controla incursiunile navelor sovietice, iar personal i-a solicitat lui Hrușciov printr-o scrisoare, retragerea rachetelor din insulă. Ca răspuns la această solicitare, Hrușciov a pretins inocent că încărcăturile navelor nu conțin rachete, ci mai degrabă bunuri care vor fi folosite în scopuri pașnice.

Teritoriul maritim în care fusese declarat interzis accesul navelor sovietice de către Kennedy a fost extins la 800 de mile de la coastele Cubei. În realitate, nave de război și bombardiere americane încărcate cu proiectile nucleare erau deja poziționate și așteptau ordine de atac în afara ariei de restricție pentru navele sovietice. Kennedy urma să dea ordinul de atac și Al Treilea Război Mondial avea să se declanșeze.

Instalarea rachetelor în Cuba de către Uniunea Sovietică a fost o încercare de a menține balanța militară a puterii; nu este cazul să menționăm că Hrușciov nu dorea izbucnirea unui război nuclear la scară largă între SUA și URSS. În consecință, în mesajul de răspuns adresat lui Kennedy, a promis retragerea rachetelor din Cuba sub condiția ca SUA să se abțină de la atacarea insulei. Date fiind aceste aspecte negociate, se părea că sovieticii nu fuseseră forțați în mod unilateral de către americani să se retragă, iar Uniunea Sovietică își putea prezerva onoarea militară susținând protecția unui stat aliat aflat sub amenințarea unui atac american iminent.

În ziua de duminică, 28 octombrie într-un mesaj radiofonic transmis din Moscova, Hrușciov a anunțat retragerea rachetelor din Cuba, iar tensiunile care învăluiseră planeta au dispărut dintr-o dată. Totuși, în acest mesaj cuvântul „rachetă" nu a fost pronunțat nici măcar o dată. Până la sfârșit, Hrușciov a refuzat cu încăpățânare să admită că rachetele au fost implicate în criză.

▲ O fotografie din 1962, înfățișând un cargou sovietic. La bord erau încărcate rachete ce trebuiau să fie trimise către bazele aflate în construcție din Cuba.

Momente tensionate şi destinse în viaţa lui Nichita Hruşciov

De-a lungul istoriei, liderii sovietici aveau tendinţa să afişeze o ţinută solemnă şi protocolară în prezenţa celor care intrau în contact cu ei. Hruşciov avea însă o fire voioasă şi vorbăreaţă şi o inimă deschisă care lăsa în mod vădit o impresie diferită faţă de oricare din colegii săi de partid. Cu toate că era pătruns de o dispoziţie radioasă nu putem spune că deborda de blândeţe şi gentileţe sufletească. Întâlnirile cu liderii diferitelor state nu se sfârşeau decât în momentul în care îi fermeca pe oamenii din jur cu reprezentaţiile în care interpreta dansuri tradiţionale căzăceşti.

Dictatorul care a fost îngropat de Hrușciov

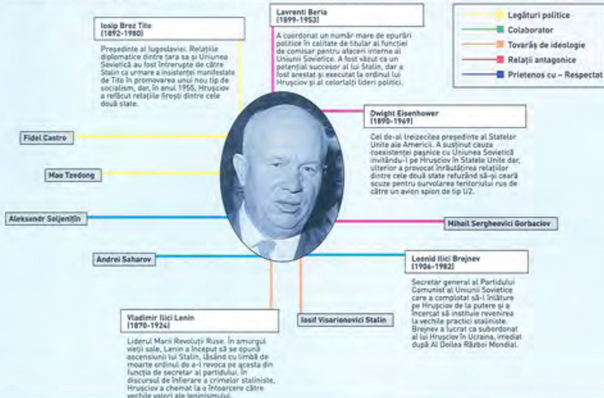
Iosif Stalin (1879-1953)

Ori de câte ori se aduce în discuție un eventual clasament al primilor trei mari dictatori ai secolului al XX-lea, oamenii îi vor numi inevitabil pe doi dintre aceștia: Iosif Stalin din URSS și Adolf Hitler din Germania. În momentul în care, la sfârșitul războiului Hitler s-a simțit încolțit a luat decizia să-și curme propria viață, în schimb, Stalin și-a dat ultima suflare în data de 5 martie a anului 1953 înconjurat de ochii vigilenți ai familiei sale. Chiar și în felul în care au sfârșit poate fi constatată o diferență între cei doi dictatori, dar în ultimii ani de viață aceștia au avut un punct important în comun: ambii erau afectați de formă neobișnuită de paranoia.

Stalin își strângea des subalternii într-un cinematograf pentru ca aceștia să vizioneze filme produse în vest. Surprinzător, dar filmele sale favorite erau acele producții americane gen „western", fiind în căutare mereu de filme noi. Când se termina vizionarea filmului, Stalin rostea cuvinte neînțelese care-i înfiorau pe subordonații săi, ca de exemplu: „De ce nu avem ceva să mâncăm?". Hrușciov răspundea întotdeauna instinctiv că și lui îi este foame. Bineînțeles că nu se găsea niciun bărbat sincer în sală care să admită deschis că nu-i era foame. Banchetele începeau în jurul orei unu dimineața. Stalin se temea să nu fie otrăvit și nu începea să mănânce decât în momentul în care toți cei prezenți gustau din preparatele gătite. Chiar și când comanda meniul lui favorit, îl punea pe Hrușciov să deguste o mostră din propria farfurie, înainte de a se apuca de mâncat.

Stalin s-a născut în Georgia în anul 1879. Toată lumea cunoștea acest aspect, dar în timp ce bea vin produs în orașul său natal, Stalin vorbea deschis destul de frecvent despre rădăcinile sale georgiene, despre tatăl său bețiv, despre exilarea lui în Siberia dar și despre zilele pe care le petrecuse în timpul revoluției în preajma lui Lenin. Aceste banchete continuau până la orele la care cei mai mulți dintre oameni servesc micul dejun și se părea că erau un chin pentru apropiații lui Stalin. În perioada în care era student al Academiei Industriale din Moscova, Hrușciov a fost invitat să participe la aceste banchete târzii din noapte; considera că i se face o mare onoare de care nu era vrednic. Hrușciov a fost plăcut surprins și încântat la culme de râsetele și ștrengăriile la care se deda Stalin împreună cu oamenii din jurul său. Ca și alți lideri ai partidului, Hrușciov își va schimba repede opinia în legătură cu aceste banchete odată cu amplificarea stărilor capricioase provocate de paranoia de care Stalin era vizibil afectat dar și datorită declanșării în acea vreme a marii epurări politice. Când Stalin se afla în vacanță, Hrușciov era solicitat deseori să se alăture dictatorului la refugiul său de odihnă. Se spune că Stalin îl chema pentru că nu-l considera o amenințare în ciuda paranoiei de care suferea. Nu se știe prea bine cum ajunsese Stalin să-l aprecieze pe Hrușciov și cum acest aspect va influența destinul lui sau dacă Hrușciov ar fi putut fi promovat mai devreme și mai repede în sferele puterii comuniste.

REȚEAUA DE LEGĂTURI PERSONALE

▲ Personajele din casetele pe fundal gri sunt prezentate pe larg în acest text.

Succesorul lui Hrușciov care a învățat din greșelile acestuia și a eliberat Uniunea Sovietică

Mihail Sergheevici Gorbaciov (1931-)

Ultimul secretar general al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice a fost Mihail Gorbaciov. El și-a început activitatea politică în aceeași perioadă în care se puneau rapid în aplicare măsurile de destalinizare inițiate de Hrușciov și nu este greu de imaginat faptul că aceste transformări vor avea o influență hotărâtoare în decizia tânărului Gorbaciov de a se înscrie în partid. Gorbaciov a fost cel mai educat lider sovietic din istorie; faimoasa „doamnă de fier", prim-ministru al Marii Britanii, Margaret Thatcher ar fi spus că atâta timp cât interlocutorul ei este Gorbaciov va putea avea un dialog cu Uniunea Sovietică.

Gorbaciov a lansat trei inițiative revoluționare menite să elimine structurile rigide ale națiunii sale: perestroika („reorganizarea"), o reformă drastică a economiei și politicii interne; glasnost („deschiderea"), o deschidere publică transparentă spre realități și probleme legate de politică, istorie și cultură națională; și „noua gândire" diplomatică prin intermediul căreia demilitarizarea și sfârșitul Războiului Rece vor putea fi abordate fără reținere cu Statele Unite și cu celelalte puteri ale Blocului Occidental. Aceste politici vor duce la căderea „cortinei de fier" și la sfârșitul Războiului Rece care au venit ca o continuare a guvernării lui Nichita Hrușciov. Pentru realizările înfăptuite în slujba păcii, Gorbaciov a fost onorat cu decernarea Premiului Nobel pentru Pace în anul 1990.

Politica lui Gorbaciov a avut multe puncte în comun cu politica dusă de Hrușciov. Perestroika a reflectat împărțirea puterilor regionale în sectoare industriale și agricole, "noua gândire" diplomatică a fost apropiată politicii de coexistență pașnică cu Vestul inițiată de Hrușciov, iar glasnostul amintea de denunțarea crimelor erei staliniste. În baza acestor fapte, se poate spune că Mihail Gorbaciov a fost succesorul legitim al moștenirii lui Hrușciov.

În anul 1990, Gorbaciov va deveni primul președinte al Uniunii Sovietice, dar, ironia sorții a fost surprins în mijlocul puciului pe care l-au organizat câțiva lideri conservatori comuniști strânși în jurul vicepreședintelui Ghenadi Ianaev. Puciul a eșuat datorită eforturilor lui Boris Elțîn și ale cetățenilor Moscovei, dar capacitatea lui Gorbaciov de a asigura unitatea în interiorul Uniunii Sovietice va intra rapid în declin. La sfârșitul anului 1991, odată cu prăbușirea Uniunii Sovietice, Gorbaciov va renunța la poziția sa de președinte. Numai Gorbaciov și Hrușciov au fost înlăturați din funcțiile de secretari generali ai partidului încă din timpul vieții.

Gorbaciov a demisionat în anul 2004 din funcția de președinte al Partidului Social-Democrat din Rusia punând efectiv capăt carierei sale politice. Omul care a fost primul și ultimul președinte al Uniunii Sovietice este în prezent reprezentantul

Prim-președintele Partidului Comunist din China care l-a criticat pe Hrușciov pentru denunțarea regimului stalinist

Mao Tzedong (1893-1976)

În timp ce Mao Tzedong conducea un război împotriva forțelor naționaliste ale lui Chiang Kai Shek, liderul Gomindanului, Iosif Stalin l-a susținut pe acesta din urmă. În anul 1950 a fost semnat un tratat de prietenie și asistență mutuală între Republica Populară Chineză și Uniunea Sovietică, dar Mao Tzedong nu a fost capabil să-și trădeze propria ideologie și treptat a început să obiecteze față de politica dusă de sovietici.

Mao Tzedong s-a născut în anul 1893 în provincia Hunan. Încă din 1935, anul în care s-a produs asasinarea lui Chirov, folosită ca pretext pentru declanșarea Marii Epurări în Uniunea Sovietică, Mao Tzedong a purtat bătălii cu numeroși inamici din Partidul Comunist Chinez; în cele din urmă a reușit să învingă și să fie desemnat președinte al partidului. În anul 1958 a întreprins „Marele Salt Înainte", un plan de măsuri care prefigura o politică caracteristică și distinctă a socialismului chinez. Acest lucru a fost posibil datorită autorității uriașe pe care o acumulase în calitate de lider al Partidului Comunist Chinez. Cetățenii erau chemați să încerce și să vadă cât de departe erau dispuși să se sacrifice în numele marelui lider Mao Tzedong. În aceeași perioadă, Hrușciov denunța așa-numitul cult al personalității. Liderii chinezi nu au agreat măsurile întreprinse de Hrușciov împotriva adulației extreme pentru o anumită persoană. În anul 1958, întâlnindu-se cu Hrușciov la Beijing, Mao Tzedong a afirmat că este adevărat faptul că Stalin făcuse câteva greșeli în politică, dar acest lucru nu-i compromite mai mult de 30% din întreaga activitate dusă în slujba poporului său.

În timpul unei pauze din cadrul întâlnirii oficiale, Hrușciov și Mao Tzedong au tratat chestiunea relațiilor pașnice dintre ambele state în timp ce se relaxau înotând într-o piscină. În acele momente, o afirmație a lui Mao Tzedong i-a înghețat sângele în vine lui Hrușciov. Mao a afirmat că dacă se va declanșa un război nuclear și 300.000.000 de oameni ar fi uciși, ar rămâne totuși 300.000.000 de chinezi care la rândul lor vor spori natalitatea și astfel victoria comunistă ar fi asigurată. Hrușciov a încercat să-l convingă pe Mao Tzedong de faptul că arsenalul nuclear deja existent avea capacitatea să șteargă de pe suprafața Terrei orice urmă a rasei umane, dar liderul chinez nu a dat importanță explicațiilor sale. Hrușciov se temea de o confruntare directă cu Statele Unite și considera postura belicoasă a liderului chinez ca fiind periculoasă; câțiva ani mai târziu a luat măsura repatrierii specialiștilor în arme nucleare care fuseseră detașați în China în cadrul unui program de pregătire. Relațiile antagonice dintre China și Uniunea Sovietică deveniseră acum o chestiune spinoasă.

Mai târziu, politica „Marelui Salt Înainte" va sucomba; în anul 1976, Mao Tzedong va trece la cele veșnice în timp ce încerca să implementeze măsurile Revoluției Culturale. Revoluția sa își trăia ultimele clipe.

Revoluționarul mânios că liderii marilor puteri îl folosiseră ca pe un paravan

Fidel Castro (1926-)

În 1992, în cadrul unei conferințe internaționale de comemorare a celei de-a XXX-a aniversări a Crizei Rachetelor Cubaneze, președintele cubanez Fidel Castro a declarat că țara sa nu a avut inițiativa instalării rachetelor pe teritoriul insulei.

Regimul dictatorial al lui Fulgencio Batista a fost răsturnat în anul 1959 printr-o revoluție condusă de Fidel Castro. Batista era considerat o marionetă a Statelor Unite, pe care marea putere îl manipula în funcție de interesele sale, iar debarcarea acestuia de la guvernare a ofensat administrația americană. America a anulat relațiile diplomatice cu Cuba și a impus sancțiuni economice dure vecinului său din sud. În aceste condiții, nu era considerată o exagerare din partea Cubei să solicite asistența din partea Uniunii Sovietice. Încheierea unei alianțe cu un stat care era poziționat în imediata vecinătate a Statelor Unite putea reprezenta un succes major al intereselor strategice ale Uniunii Sovietice. Interesele Uniunii Sovietice și ale Cubei se vor întrepătrunde, iar relațiile dintre cele două state se vor adânci. Castro nu a avut altă opțiune decât să fie de acord, în momentul în care Hrușciov i-a solicitat să accepte instalarea în Cuba a rachetelor nucleare sovietice.

Fidel Castro s-a născut în anul 1926, în partea de est a Havanei. După absolvirea universității, Castro a activat ca avocat. Mai târziu, din cauza implicării sale în luptele declanșate împotriva guvernului Batista, a fost expulzat din Cuba, dar s-a reîntors și a activat în cadrul mișcării de gherilă care a dus la victoria revoluționarilor.

Hrușciov nu a fost preocupat să mențină un contact direct cu liderii de la Havana din momentul în care a început să-și instaleze bazele de rachete pe insulă. Cuba a fost folosită doar ca un pion oarecare în jocul de șah al diplomației internaționale. Resentimentele lui Castro au fost profunde; se spune că a spart o oglindă din apropiere și a proferat injurii la adresa lui Hrușciov. Castro a insistat pentru o sfidare totală a manevrelor militare americane și pentru se reconcilia cu Hrușciov i-a trimis o scrisoare în care îl avertiza că, odată cu izbucnirea unui eventual război nuclear, Cuba va fi primul teritoriu care va fi distrus în totalitate. În atare condiții, Castro nu-și putea stăpâni furia.

În sfârșit, relațiile dintre Uniunea Sovietică și Cuba se vor reface. Castro a continuat să sprijine activități revoluționare în diferite țări ale lumii și continuă și azi să fie considerat un simbol al revoluționarilor de pretutindeni. A renunțat la prerogativele guvernamentale la începutul anului 2008.

Scriitorul laureat al Premiului Nobel care a debutat mulțumită deciziei prim-secretarului de partid, Nichita Hrușciov

Aleksandr Soljenițîn (1918-)

Numărul 854 era singurul lucru care indica faptul că personajul principal - un prizonier al gulagurilor sovietice - din romanul de debut al lui Aleksandr Soljenițîn, „O zi din viața lui Ivan Denisovici", ar fi fost o persoană. Romanul începe în momentul în care personajul principal este trezit de sunetul provocat de trenurile scrâșnind pe șine la ora cinci, într-o dimineață geroasă cu temperatură de sub 30 de grade sub zero și se sfârșește cu o scenă în care personajul adoarme simțind că trăise cea mai norocoasă zi din viața sa. În această accepțiune, romanul descrie o zi din viața unui pensionar al gulagului. Personajul principal simte că a trăit o zi norocoasă (în ciuda recluziunii din gulag) pentru că nu fusese obligat să muncească din greu, dar nici nu căzuse bolnav.

Condițiile mizerabile din gulag au provocat reacții și sensibilități copleșitoare. Faptele erau descrise cu precizie, deoarece chiar Soljenițîn experimentase personal viața în gulaguri, stilul abordat fiind rece și aparent dezvoltat într-o manieră detașată.

Soljenițîn s-a născut în anul 1918, în localitatea Kislodovsc din regiunea Stavropol. A studiat matematica la Universitatea de Stat din Rostov. A fost încorporat să servească în armata sovietică în perioada celui de-al Doilea Război Mondial. În anul 1945, a fost condamnat la opt ani de detenție în gulagurile siberiene pentru că scrisese câteva rânduri puțin măgulitoare la adresa conducerii lui Iosif Stalin, faptă ce a fost considerată subversivă. A fost eliberat din gulag după moartea dictatorului.

În anul 1961, în perioada în care erau încurajate criticile la adresa defunctului regim stalinist, romanul „O zi din viața lui Ivan Denisovici" a fost propus spre publicare unei reviste literare. Permisiunea de a publica lucrarea a venit în 1962 și a devenit repede una dintre cele mai bine vândute cărți din lume. Aprobarea publicării acordată de Hrușciov a stârnit reacții negative printre vechii exponenți ai stalinismului din cadrul Partidului Comunist. Inoportun pentru Hrușciov aceste reacții au început să se manifeste exact în perioada Crizei Rachetelor Cubaneze. Tabăra anti-Hrușciov a reușit să-și creeze unele avantaje de pe urma situației dificile în care se afla liderul sovietic, consolidându-și pozițiile în vederea unei eventuale înlăturări a acestuia de la putere.

În anul 1968, și-a expus gândirea anti-stalinistă în lucrarea „Pavilionul canceroșilor" care a fost publicată în Germania Federală. În anul 1974 a fost expulzat pentru lucrarea considerată subversivă, „Arhipeleagul Gulag", care apăruse în 1973, iar ulterior toate activitățile sale literare se vor muta în Statele Unite. Soljenițîn se va reîntoarce în cele din urmă în țara sa natală și va solicita redarea cetățeniei ruse în anul 1994.

Părintele bombei cu hidrogen care a cerut încetarea testelor cu armament nuclear

Andrei Saharov (1921-1989)

Se spune că Andrei Saharov, fizicianul sovietic care a dezvoltat bomba cu hidrogen, a rămas uluit în fața puterii distructive a creației sale, în momentul în care a fost testată cu succes pentru prima dată. În luna august a anului 1953, cu câteva săptămâni înaintea testelor programate, a devenit limpede că populația care trăia în apropierea zonei de testare din Kazahstan va fi afectată de precipitațiile radioactive primare, rezultate în urma deflagrației. Numărul estimat al locuitorilor care trebuiau evacuați se ridica la câteva zeci de mii.

Responsabilii militari care primiseră avertismentele lui Saharov au trecut la mutarea rapidă a civililor aflați în zona de risc și au dispus ca bomba cu hidrogen să fie testată conform planului stabilit inițial. Militarii i-au transmis lui Saharov că nu mai exista niciun motiv de îngrijorare. Mai târziu, testele efectuate în zonă au iradiat peste 100.000 de oameni.

În luna martie a anului 1968, Hrușciov a anunțat suspendarea testelor nucleare ca parte a politicii de coexistență pașnică cu Vestul, dar SUA și Marea Britanie nu au dat niciun semn de acceptare a procesului privind oprirea testelor cu arme nucleare. Câteva luni mai târziu, Hrușciov a ordonat reluarea testelor. Saharov a făcut un apel la Hrușciov să stopeze testele nucleare. Însă apelul său a fost respins pe motivul că, dacă America nu-și va stopa programul de testare a rachetelor nucleare, nu se putea găsi o soluție de compromis, iar Uniunea Sovietică era nevoită să continue testele.

Saharov s-a născut la Moscova, în anul 1921. A absolvit Universitatea din Moscova și a devenit membru al Academiei de Științe la vârsta de doar 34 de ani. La jumătatea anului 1960 și-a schimbat preocupările direcționate către cercetarea științifică în activități depuse în slujba păcii; în 1975 i-a fost decernat Premiul Nobel pentru Pace. Pentru că făcuse câteva afirmații considerate inoportune în legătură cu autoritățile sovietice, în perioada implicării sale în activismul pentru pace, nu trebuia să se aștepte la o atitudine prietenoasă deși fusese distins cu Premiul Nobel; în realitate, guvernul i-a interzis să participe la ceremonia de decernare a Premiilor Nobel. În anul 1980, Saharov a fost pus sub o strictă supraveghere de către autoritățile sovietice. Și-a manifestat opoziția față de invazia sovietică din Afganistan, fiind trimis într-un exil forțat în orașul Gorki. În timp ce se afla în exil, a intrat în greva foamei ca măsură de protest și nu a renunțat la criticile aduse autorităților guvernamentale.

Saharov a reușit să se întoarcă la Moscova după inițierea politicii de perestroika promovată de noul secretar general al Partidului Comunist, Mihail Gorbaciov. A continuat să-și dedice viața activismului pentru pace până la moartea sa, survenită în luna decembrie a anului 1989.

Prăbuşirea planului sovietic: însemnătatea unei lumi care a ales libertatea

În cadrul unei conferințe desfășurate în Statele Unite, Hrușciov a previzionat că mai devreme sau mai târziu, copiii din întreaga lume vor crește într-o societate comunistă. În cele din urmă, Uniunea Sovietică a încetat să mai existe iar valurile democrației continuă să izbească țărmurile lumii. Idealurile înfiripate în gândurile lui Hrușciov nu vor triumfa niciodată. Ce a însemnat marele experiment al comunismului pentru supraviețuirea rasei umane?

O posibilă stagnare

PENTRU A CAPTA INTERESUL în legătură cu sistemul propriu de guvernare, în mod frecvent, noii lideri politici pretind că politica pe care vor s-o implementeze va reprezenta o nouă eră în viața publică autohtonă, diferită substanțial de cea a predecesorilor. Aceasta este o modalitate specială prin care sunt îndepărtați predecesorii din conștiința publică. În momentul în care Hrușciov a preluat frâiele puterii, deși Stalin, predecesorul său decedase, a întreprins aceleași măsuri pentru a-și consolida puterea. Pentru a simboliza desprinderea de trecut, a mutat corpul lui Stalin din mausoleul lui Lenin și ulterior a depus toate eforturile pentru îngroparea definitivă a moștenirii politice a predecesorului său și denunțarea crimelor înfăptuite de acesta.

Brejnev, personajul care l-a înlăturat pe Hrușciov de la putere va întreprinde aproape aceleași acțiuni. Motivele principale pentru debarcarea lui Hrușciov au fost acțiunile arbitrare și eșecul politicilor sale. Majoritatea reformelor inițiate de Hrușciov au fost întreprinse sub stindardul destalinizării, declanșând senzații și emoții profunde de libertate în rândul poporului sovietic. Toate reformele îndrăznețe necesită o perioadă îndelungată de implementare pentru a avea efectul scontat. Nerăbdător din fire, Hrușciov nu era persoana care să aștepte mult apariția unor rezultate și în momentul în care era conștient că nu va avea parte de satisfacție imediată, încerca să dibuiască o nouă politică care promitea să dea rezultatele scontate. Această stare de lucruri a condus la haos și a constituit unul din motivele îndepărtării lui de la putere. Brejnev a reunificat organismele administrative pe care Hrușciov le divizase și a revigorat aparatul de partid, refăcând piramida ierarhiei politice care dusese Partidul Comunist la apogeul influenței sale. A desființat popularele forumuri economice care fuseseră create pentru a sprijini administrarea regională. Pentru a evita deciziile nesăbuite caracteristice perioadei lui Hrușciov, s-a instituit o conducere colectivă de tip triumvirat formată din Brejnev, în calitate de secretar general al partidului, Alexei Cosîghin, premier și Nicolai Podgorni, președinte al Prezidiului Suprem al Uniunii Sovietice.

Brejnev a transformat politica de destalinizare în politică de dehrușciovizare. Din cauza destalinizării din timpul lui Hrușciov, politica promovată de Brejnev a fost văzută ca o încercare de a reînvia stalinismul. Este o realitate faptul că Brejnev a interzis criticile la adresa lui Stalin și a revenit în anul 1966, la vechea denumire stalinistă de secretar general, în locul celei de prim-secretar, readucând în prim plan un simbol apus al dictaturii lui Stalin. A crescut, de asemenea, prerogativele poliției secrete (KGB), condusă la acea vreme de Iuri Andropov.

Totuși, în această perioadă situația din Uniunea Sovietică s-a manifestat destul de diferit în comparație cu era stalinistă. Brejnev dorea să continue politica de colectivizare a agriculturii, dar este cert faptul că gradul de autonomie al întreprinderilor a devenit mult mai ridicat în această perioadă, iar Uniunea Sovietică își va găsi stabilitatea de pe vremea lui Stalin.

În comparație cu administrația lui Hrușciov, care a încercat să implementeze o politică de progres și dezvoltare economică haotică astfel încât Uniunea Sovietică să ajungă din urmă Statele Unite, măsurile întreprinse de Brejnev s-au axat pe o dezvoltare durabilă și stabilă.

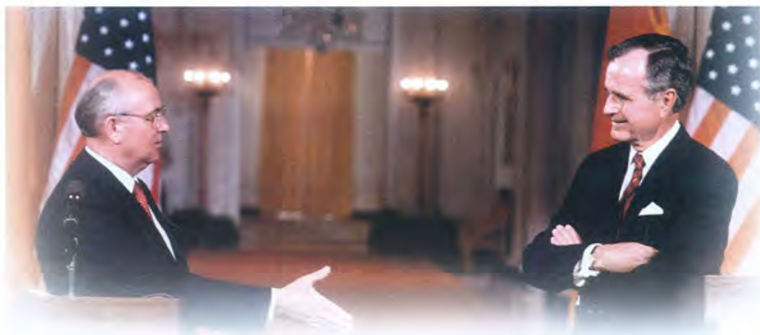
Privind dintr-o altă perspectivă, se poate spune că stilul de conducere al lui Brejnev a fost mai degrabă inert decât solid, iar sprijinirea birocrației administrative și încercarea de a prelungi timpul petrecut de funcționari la birou au iritat și înjosit autoritățile guvernamentale. Din acest motiv, regimul lui Brejnev va fi cunoscut ca o „eră a stagnării".

▲ Brejnev, succesorul lui Hrușciov, după înlăturarea acestuia de la putere. A interzis criticile la adresa lui Stalin și a luat măsuri drastice împotriva mișcării pentru democratizare centrată în jurul intelectualilor și aflată în curs de cristalizare.

▼ Zidul Berlinului, care a constituit simbolul Războiului Rece. Zidul a fost demolat de cetățenii Berlinului în anul 1989.

„Teoria marxist-leninistă care susține că războiul este inevitabil atâta vreme cât imperialismul continuă să existe nu poate fi pusă în aplicare în noua realitate a zilelor noastre."

▲ Mihail Gorbaciov îi întinde mâna lui George Herbert Walker Bush, cel de-al patruzeci și unulea președinte al Statelor Unite, în timpul unui summit organizat la Washington, DC în anul 1990.

Meritele și deficiențele perestroikăi

Iuri Andropov, succesorul lui Brejnev a inițiat un alt tip de abordare administrativă. A zdruncinat birocrația instaurată și instituțiile administrative printr-o serie de măsuri care nu admiteau sub nicio formă lenea și nepăsarea manifestate în rândul funcționarilor. Acest fost șef al KGB a fost capabil să-și construiască declarațiile cu multă intensitate și înțeles. S-a dedicat revigorării creșterii economice care înainta lent și neabătut de pe vremea lui Brejnev. Omul pe care l-a pus în fruntea agriculturii a fost unul dintre subalternii săi din perioada când era șeful KGB-ului, nimeni altul decât Mihail Gorbaciov. Succesorul lui Andropov va fi Constantin Chernenko, care va muri la scurt timp, iar cel care-i va lua locul acestuia în funcția de secretar general al Partidului Comunist va fi Mihail Gorbaciov.

Într-un discurs susținut la scurt timp după ce a preluat puterea, Gorbaciov a declarat că va fi necesară mai multă deschidere în reformarea diferitelor aspecte ale societății sovietice. Această deschidere va fi cunoscută în Uniunea Sovietică și în întreaga lume prin cuvântul rusesc care definește conceptul - glasnost. Noua politică va înlătura ceața care învăluia Uniunea Sovietică și va fi elogiată atât de poporul sovietic cât și de liderii spațiului occidental.

Ulterior, Gorbaciov și-a exprimat dorința de a aborda reformele, în cadrul primului congres național al partidului organizat după preluarea funcției de secretar general. Congresul s-a ținut la scurtă vreme după producerea incidentului de la centrala atomoelectrică de la Cernobîl din Ucraina. Deși ar fi putut afecta întreaga populație a Europei, dezastrul nu a fost niciodată menționat în declarațiile oficiale ale autorităților sovietice și nu va ajunge la cunoștința publică până în momentul în care știrea a fost dezvăluită de o agenție mass media din Suedia. Gorbaciov a început să conștientizeze necesitatea introducerii de urgență a glasnostului.

În anul următor, Gorbaciov a introdus politica de perestroika („reorganizare"), care va deveni punctul de cotitură al administrației sale. Perestroika forța introducerea pieței libere, dezvoltarea independentă a întreprinderilor fără amestecul statului, consolidarea unui sistem de democrație reprezentativă și separația Partidului Comunist de sistemul național de guvernare. „Noua gândire" diplomatică punea accent pe cooperarea strânsă cu Statele Unite ca pe o cale de a determina sfârșitul Războiului Rece. Prin aceste strategii politice, Gorbaciov a fost recunoscut ca un mare lider reformator.

▼ Primul restaurant McDonald's deschis la Moscova în luna iulie a anului 1990. Lumea a primit cu surprindere apariția în Rusia a unui lanț de restaurante de tip fast food, ce poate fi considerat un simbol al visului american.

Primul președinte al Republicii Ruse independente, Boris Elțîn. În ziua de 31 decembrie a anului 1999, în mod neașteptat, Elțîn și-a anunțat demisia, înainte de expirarea mandatului de președinte. Cu glasul tremurând de emoție a cerut cetățenilor să-l ierte, pretinzând că lucrurile care păreau a fi ușor de îndeplinit s-au dovedit a fi extrem de dificile.

Era de așteptat ca politicile introduse de Gorbaciov să ducă la dezghețul rapid al relațiilor dintre Uniunea Sovietică și Occident, dezgheț care începuse odată cu denunțarea lui Stalin întreprinsă de Hrușciov.

Reformele nu vor fi implementate în ritmul pe care-l anticipase Gorbaciov. La fel ca și în cazul experienței avute de Hrușciov atunci când lansase criticile la adresa lui Stalin, Gorbaciov se va lovi de rezistența aripii conservatoare a partidului.

De la dezbaterile energizante despre politică de tip glasnost din Uniunea Sovietică, prin natura acestora, se va crea un climat favorabil dezvoltării democrației. Adevărata natură a guvernului sovietic din trecut dezvăluită prin politica de glasnost va crea unele nemulțumiri în rândurile cetățenilor sovietici. La finele anului 1989, s-a instituit în Polonia, primul guvern noncomunist de la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial. Acest eveniment politic a fost interpretat ca un recul major pentru Uniunea Sovietică, care se va amplifica foarte rapid de-a lungul Europei Răsăritene. În luna noiembrie a acelui an Zidul Berlinului s-a prăbușit sub imperiul entuziasmului maselor.

În anul 1990, Gorbaciov a devenit primul președinte al Uniunii Sovietice, dar, în anul următor, în urma unui puci organizat împotriva sa a fost reținut în stare de arest la domiciliu. Gorbaciov a fost salvat la intervenția lui Boris Elțîn, președintele Republicii Ruse, dar, de acum înainte Gorbaciov nu va mai avea autoritatea politică din trecut. Elțîn a întrerupt activitatea Partidului Comunist și a anunțat desființarea Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice și crearea concomitent a CSI - Comunității Statelor Independente care să preia succesiunea fostei Uniunii Sovietice. Odată cu demisia lui Gorbaciov din funcția de președinte, Uniunea Sovietică a dispărut de pe harta internațională.

Bate vântul schimbării

În ultimele zile ale regimului lui Hrușciov, Uniunea Sovietică oferea asistență de diferite tipuri statelor din Asia și Europa în scopul de a-și crește influența și numărul de sateliți. Afghanistan era unul din aceste state. În anul 1978, în momentul în care, în urma unei revoluții, SUA au susținut instalarea la putere a unui regim cu vederi pro-americane, Uniunea Sovietică a evaluat situația ca pe o criză și a invadat Afghanistanul în tentativa de a impune un guvern-marionetă, controlat de Moscova. Astfel s-a deschis calea războiului civil care va dura peste un deceniu între forțele guvernamentale sprijinite de Pakistan și SUA și trupele regimului marionetă controlat de sovietici. Luptătorii islamiști se găseau în centrul forțelor care luptau împotriva guvernului-marionetă susținut de sovietici, dar după război, sub numele de talibani sprijiniți de organizația musulmană Al-Qaeda, vor întoarce armele împotriva hegemoniei americane în regiune.

Competiția pentru supremație cu America a aruncat o povară imensă pe umerii economiei Uniunii Sovietice. Politica de glasnost a lui Gorbaciov a amplificat sentimentele anti-război, în consecință, în anul 1989, Uniunea Sovietică a fost obligată să se retragă din Afganistan.

Stagnarea economică a Uniunii Sovietice se va răsfrânge și asupra țărilor din Europa de Est care se aflau în sfera de influență sovietică, urmare a politicii de răspândire a comunismului. Astfel se vor crea implicații majore în controlul asupra echilibrului militar dintre statele Europei Occidentale și statele Blocului Răsăritean care era menținut prin eficiența economică a celor două blocuri.

Încă din 1960, începuseră să apară fisuri vizibile în structura sistemului economic sovietic. La sfârșitul anilor '60 o amplă mișcare de democratizare începuse să promoveze ideea introducerii economiei de piață în blocul comunist. Aceasta a creat senzația unei crize în spațiul sovietic. Brejnev a stopat această situație de declin proferând amenințări cu intervenția militară; a utilizat trupele Pactului de la Varșovia pentru a invada Cehoslovacia în scopul înăbușirii manifestațiilor Primăverii de la Praga. Această intervenție va fi ținta oprobiului internațional. Germania Federală se temea că invazia asupra statul cehoslovac vecin se va răsfrânge și asupra teritoriului său. Situația creată a condus la încheierea, în anul 1970 a unui acord bilateral între RFG și URSS în scopul prevenirii utilizării forței militare între cele două țări.

La acea vreme, China a atacat vehement acțiunea Uniunii Sovietice din Cehoslovacia. Relațiile antagonice dintre China și Rusia au

Explorarea spațiului a constituit atât pentru Statele Unite cât și pentru Uniunea Sovietică o cale de a-și afirma mândria națională și încrederea în capacitățile proprii. După prăbușirea Uniunii Sovietice, principalele motivații ale explorării spațiale au fost transformate în obiective pașnice ca de exemplu cercetarea științifică.

▲ În anul 1968 a ajuns la apogeu în Cehoslovacia, mișcarea politică pentru democratizarea societății. Uniunea Sovietică a mobilizat trupele Pactului de la Varșovia pentru a ocupa teritoriul cehoslovac și a pune capăt mișcărilor de stradă prin intermediul forței militare.

▲ Un conflict militar cauzat de forțe opozante președintelui Federației Ruse, Boris Elțîn, care a izbucnit în clădirea guvernului în 1993.

început să se înrăutățească din ce în ce mai mult, ajungându-se la demonstrații de forță în zone ca regiunea autonomă Xinxiang. Ulterior, China se va apropia de Statele Unite, iar în luna februarie a anului 1972, președintele american Richard Nixon va efectua o vizită oficială la Beijing. Această situație a determinat guvernul sovietic să îmbunătățească relațiile cu SUA; normalizarea relațiilor diplomatice a dus la semnarea, între cele două state, în anul 1969 a SALT-ului 1 (Strategic Arms Limitation Treaty -Tratatul pentru limitarea armelor strategice). Acest eveniment simbolizează detensionarea relațiilor dintre Est și Vest.

În anii '80, China și Uniunea Sovietică vor încerca să-și amelioreze relațiile ca urmare a opoziției reciproce manifestată față de recunoașterea de către Statele Unite a provinciei separatiste a Taiwanului ca stat independent. Pozițiile antagonice ale celor două superputeri nu vor afecta doar relațiile bilaterale, ci vor avea repercusiuni serioase pentru întreaga lume. Situația creată era inevitabilă atâta timp cât Războiul Rece continua să fie un fenomen născut din lupta pentru supremație politică și militară dintre Uniunea Sovietică și Statele Unite. Mișcările de democratizare izbucnite în Europa Răsăriteană de-a lungul ultimilor ani ai Uniunii Sovietice s-au declanșat ca urmare a unei schimbări majore în echilibrul de putere dintre SUA și URSS. Aceste mișcări politice și sociale au fost prevăzute și nu au constituit o surpriză pentru analiștii politici.

Reformatori ca Hrușciov și Gorbaciov au încercat să aducă schimbări în politica internă a țării, în timp ce făceau eforturi pentru a menține balanța de putere cu Statele Unite. Se poate spune că ideologia leninistă la care se raportau nu era altceva decât un anacronism politic și îmbrățișarea acestei ideologii i-a dus la pierderea suportului popular.

Efecte și contradicții

Una din remarcile critice la adresa socialismului se referă la faptul că această doctrină susține că, indiferent cât de mult muncește un individ, va avea parte de aceleași beneficii, iar această situație îi va determina în mod firesc pe muncitori să-și piardă motivația de a face un efort eficient în îndeplinirea muncii. Socialismul reprezintă ultima treaptă înaintea comunismului; dacă s-ar realiza cu adevărat egalitatea între clasele sociale, atunci existența proprietății private nu s-ar mai justifica, iar oamenii ar avea parte doar de ceea ce le este necesar. Proprietatea publică a statului este doar o etapă de tranziție și ceea ce Lenin a enunțat ca fiind necesar pentru realizarea unei societăți comuniste reale nu este nimic altceva decât dictatura proletariatului.

Hrușciov l-a criticat pe Stalin pentru că s-ar fi îndepărtat de la principiile leniniste ale dictaturii proletariatului. Stalin a fost considerat responsabil pentru cele mai multe dintre eșecurile politicii sovietice.

Singura regulă de partid susținută de Lenin a înlesnit cultul personalității care s-a dezvoltat în jurul lui Stalin. Ascensiunea la putere a lui Stalin nu poate fi considerată ca o repudiere a leninismului ci mai degrabă o exacerbare a idealurilor leniniste. Ca o ironie a sorții, Hrușciov a căutat să distrugă stalinismul încercând să se întoarcă la adevărata filozofie din care se născuse stalinismul – leninismul.

Cu siguranță sfârșitul Războiului Rece nu ar fi fost aproape dacă Hrușciov nu ar fi întreprins dezavuarea lui Stalin. În perioada Războiului Rece nu a existat nicio garanție că în eventualitatea unui război nuclear s-ar fi ajuns la extincția rasei umane. Nu s-a ajuns la declanșarea unui război mondial datorită și abilității de necontestat a lui Nichita Hrușciov.

Tendințele generale ale politicii internaționale din zilele noastre se îndreaptă către liberalizare și democratizare socială. Prăbușirea Uniunii Sovietice este dovada perfectă a dispariției inerente a comunismului? Resursele naturale ale lumii sunt acumulate în cantități care să permită exploatarea liberă, confirmată prin suprimarea restricțiilor asupra libertății – aceasta este amprenta liberalismului. Încă nu a fost descoperită calea pentru a depăși această dilemă odată ce atingem limitele resurselor naturale disponibile.

▼ Orașul Bagdad lăsat pradă flăcărilor după ce a fost bombardat. În anul 1993, atunci când președintele american George W. Bush a declarat război Irakului a pretins că acest conflict era menit să răspândească libertatea în lume.

100 DE PERSONALITĂȚI
Oameni care au schimbat destinul lumii

NICHITA HRUȘCIOV

DeAGOSTINI